

Kerstboek

Het licht schijnt overal

Uitgeverij Ploegsma Amsterdam

Kerstboek

Het licht schijnt overal

met bijdragen van

B. E. Baljon-Van Houten

D. A. Cramer-Schaap

Anneke Jagtenberg

Gera Jansma-Van Schouwenburg

H. Kernkamp-Biegel

Jonneke Krans

J. N. Reyers-Soeters

J. M. van Walsum-Quispel

C. Wilkeshuis

J. Wind

omslag en illustraties van

Jetty Krever

Uitgeverij Ploegsma Amsterdam-mcmlxix

Voor de negentiende keer is hier ons kerstboek. Er staan weer verhalen in voor verschillende leeftijdsgroepen: van 6-8 jaar, van 8-11 jaar en van 11 jaar en ouder. Deze keer zijn er bovendien een eenvoudig kerstspel, een gemakkelijk recept en een idee voor een spoorzoektocht in opgenomen. En natuurlijk zoals ieder jaar een aantal knutselwerkjes, puzzels en andere opgaven. Ook nu ligt er een groot aantal boeken klaar voor jongens en meisjes die mooi werk en goede oplossingen hebben ingezonden.

Veel illustraties zijn weer in twee kleuren uitgevoerd.

'Het licht schijnt overal' zal, zoals altijd, welkom zijn bij allen die Kerstmis willen vieren: thuis, in de kerk - en op school, zondagschool of club.

Het teken van God *B. E. Baljon-Van Houten* - 8 jaar en ouder

Tijnes Kerstfeest *J. M. van Walsum-Quispel* - 6-8 jaar

Het woonscheepje *C. Wilkeshuis* - 8-11 jaar

Het kerstwonder *D. A. Cramer-Schaap* - 11-14 jaar

Drie koningen *J. Wind* - 6-8 jaar

Heksie Bezemsteel! *A. G. Jagtenberg* - 8-11 jaar

Kerstspel voor de huiskamer *G. Jansma-Van Schouwenburg* - voor alle leeftijden

Spoorzoeken in de kerstdagen *H. Kernkamp-Biegel* - voor alle leeftijden

Wintersoep (recept) *Jonneke Krans* - 11-14 jaar

Zelf aan het werk *J. N. Reyers-Soeters en H. Kernkamp-Biegel*

Meer boeken voor Kerstmis

Het teken van God

Door de smalle straten van Jeruzalem trekt stapvoets een kleine karavaan. De hoeven van de kamelen klik-klakken over de hobbelige keien. Drie reizigers, bestoft en gebogen van vermoeidheid, kijken zoekend om zich heen.

Bij een poort, die toegang geeft tot een herberg, houden ze hun kamelen in en roepen elkaar iets toe.

Dadelijk komt een kleine dikke baas naar buiten schommelen. Hij wenkt uitnodigend met zijn armen.

„Komt u toch binnen heren, voor een goed maal en een frisse dronk. De heren zullen een lange reis gemaakt hebben. Doet u mij de eer aan om hier te overnachten? Het zal u werkelijk aan niets ontbreken!”

De herbergier heeft met één oogopslag gezien dat het een voornaam gezelschap is. Eén van de drie heeft een heel donkere huidskleur. Het zijn kennelijk vreemdelingen. De drie mannen kijken even naar elkaar. Dan buigt die met het donkere gezicht zich vanaf zijn kamelerug voorover naar beneden en zegt:

„Wij kunnen niet rusten vóór wij gevonden hebben wat wij zoeken.”

Even kijkt de dikke baas teleurgesteld. Dan zegt hij vlug:

„Spreek heren! Wat u in Jeruzalem zoekt, zou ik u dat niet kunnen wijzen?”

„Zeg ons dan,” antwoordt de vreemdeling, „hoe het komt dat er hier niets te merken is van de geboorte van het Koningskind! . . . Wat kijkt u verschrikt! Weet u dan niet dat het gebeurd is? De Koning is geboren! De Messias van de Joden . . . en het moet toch nog maar kort geleden gebeurd zijn.”

De herbergier kijkt schichtig om zich heen.

„Heren,“ zegt hij gejaagd, „u bent niet van deze streek, daarom moet ik u waarschuwen. Wat u daar zegt is gevaárlijk; zulk soort praatjes, daar komen relletjes van, oproer. Weet u . . .“ hij doet een stap dichterbij en houdt zijn hand beschermend voor zijn mond. „He-ro-des,“ zegt hij zacht maar nadrukkelijk. „Sol-da-ten. En dan,“ zegt hij weer op gewone toon, „hoe zou zoiets ook waar kunnen zijn . . . in déze tijd. Hoe kòmt u daarbij!“

„Omdat we een teken hebben gekregen. En wij beschouwen het als een teken van God.“

„Luister, vriend,“ zegt nu een van de anderen, „wij zijn sterrenkundigen. Dat betekent dat wij de standen van de sterren lezen als een boek. De sterren komen en gaan en ze hebben elk hun eigen betekenis. Wij hebben een zeer helder stralende ster gezien. En we weten dat dit de ster is van de Messias. Deze ster, die zelfs nog lichter is dan het licht van de zon, zij heeft ons tot hier gebracht. Steeds bleef zij voor ons uit gaan! Misschien kunt u begrijpen dat ook dit voor ons een teken is.“

De herbergier kijkt onwillekeurig omhoog naar de lucht. Dan zegt de derde reiziger: „Zou de Heer van hemel en aarde, die sterren doet komen en gaan, niet groter zijn dan het gevaar dat u vreest? Kom, laten wij verder gaan!“

De kamelen komen langzaam weer in beweging.

Uit de schaduw van de poort springt een man te voorschijn.

Hij kijkt vlug naar alle kanten en maakt zich dan in loopspas uit de voeten . . .

Terwijl de kleine karavaan langzaam voorttrekt door de hoofdstraat, haast deze man zich door een wir-war van steegjes naar het koninklijk paleis.

Hij heeft geen woord gemist van wat die vreemdelingen te zeggen hadden. Er speelt een sluw lachje om zijn mond.

Wat zou koning Herodes er voor over hebben om te weten wat deze vreemdelingen hier komen doen? Het lijkt een onmogelijk verhaal. Maar Herodes zal het niet vertrouwen! Herodes vertrouwt niets en niemand. Een Kóning geboren . . . dát is nieuws voor koning Herodes! Hij zal die heren tot elke prijs willen spreken! Ze mochten iets in hun schild voeren . . . Herodes is bang. Hij is ook bang voor zijn eigen leven. Hij heeft zichzelf veel te veel vijanden gemaakt. Het is nu zaak om snel te handelen, vóór die lieden onvindbaar zijn . . .

De kleine karavaan trekt ogenschijnlijk onopgemerkt door de stad, maar dat zal niet zo lang meer duren.

Er heerst een vreemde onrust in Jeruzalem.

In de schemer staan op de hoeken van de straten mensen in groepjes met elkaar te praten.

Schokkende berichten gaan van mond tot mond. Maar niemand weet er het fijne van. Ze zeggen ook dat de koning alle schriftgeleerden en overpriesters met de grootste spoed bij zich heeft ontboden. Wat zou daar achter zitten?

Tussen de mensen zijn overal gewapende soldaten. En de wacht bij het paleis is versterkt. Wat hangt hun nu weer boven het hoofd?

Grijze wolken hangen laag boven de stad. Het loopt tegen de avond.

Bij een achterdeur van het koninklijk paleis worden drie mannen heimelijk binnengelaten.

De drie buitenlandse geleerden zijn onopvallend op straat aangehouden door een boodschapper van Herodes. Hun werd verzocht mee te gaan naar het paleis, waar

de koning hen persoonlijk zou ontvangen.

Vanwaar al die geheimzinnigheid?

De drie geleerden hebben maar één verlangen: zo vlug mogelijk deze stad te verlaten. Het is of een zware last op hen drukt, hier in de dreiging van geweld en geheimzinnigheden.

Is dit dan in Jeruzalem het teken dat het Koningskind geboren is? Staat er niet geschreven dat zijn naam zou zijn: 'Vrede-vorst'?

Nu staan ze niet aan de wieg van het Koningskind, maar oog in oog met Herodes, een oude man met een gegroefd, hard gezicht. Maar een machtig man!

Bedienden dragen verversingen aan en Herodes komt hun vriendelijk tegemoet. Op dat moment horen ze vermoedelijk niet dat zijn stem net iets té vriendelijk klinkt en dat hij zich wel heel opvallend uitput in beleefdheden.

„Natuurlijk heren,” zegt hij, „ik heb gehoord van uw grote kennis op het gebied van de sterrenkunde. Mogelijk kunnen wij bij een andere gelegenheid nog eens van gedachten wisselen. Ik begrijp dat u zich gedrongen voelt om zo spoedig mogelijk verder te gaan. Het is ook een heel belangrijke gebeurtenis, die u hierheen heeft gebracht. U begrijpt dat dit mij zeer bezig houdt. En daarom heb ik zelf inmiddels een onderzoek ingesteld. Versta mij wel, ik kan u niets met zekerheid zeggen, maar wel zijn er aanwijzingen gevonden, die erop kunnen wijzen waar de gebeurtenis zich moet hebben afgespeeld, niet ver hier vandaan.”

De drie mannen houden hun adem in . . .

„Ach ja,” zegt Herodes, „we hebben de oude profetenboeken en het kan nooit kwaad daar rekening mee te houden, nietwaar? Maar, vóór ik verder ga, u wilt mij toch wel laten delen in het resultaat van uw onderzoekingen en mij zo spoedig mogelijk op uw terugreis op de hoogte komen brengen? Als u het kind vindt . . . als u het vindt . . . dan wil ik het natuurlijk ook mijn hulde bewijzen . . . De plaats waar bij

de profeet Micha over wordt gesproken, ligt ongeveer zeven kilometer hier vandaan. De naam is Bethlehem."

„Bethlehem," mompelen de geleerden in zichzelf en ze wisselen snelle blikken.

„Eén van mijn mannen zal u naar buiten geleiden," zegt Herodes en hij maakt een beweging met zijn hand.

„U weet dus onze afspraak. U vertrekt door dezelfde deur als die waardoor u gekomen bent. Uw rijdieren en bagage zult u daar vinden."

Het is nu helemaal donker. De man en de sterren gaan schuil achter de wolken. Weer stappen de drie kamelen achter elkaar over de keien.

De drie reizigers volgen de aanwijzingen, die Herodes hun heeft laten geven. Ze verlaten de stad en komen op de weg die hen naar Bethlehem moet brengen. Is het de goede weg?

Terwijl ze maar langzaam vooruit komen in het donker op de smalle landweg tussen de heuvels, breekt vóór hen uit opeens de bewolking, alsof een hand gordijnen open schuift en daar . . .

„DE STER!"

Het is een kreet, als uit één mond!

„Here God!" roept de donkere man, „dit is Uw teken!"

„We zijn goed!"

Het is of de ster wenkt: 'Kom'.

Opeens beginnen ze alle drie te praten.

„Wat is het hier stil . . . Zijn wij heus de enigen die op weg zijn naar Bethlehem?"

„Ja, zouden wij dan de eersten zijn, die over het kind horen en gaan zoeken? En de schriftgeleerden dan . . . en de priesters . . . ze hebben toch hun profeten?"

„Een volk dat aan zijn profeten niet gelóóft, ziet misschien de tekenen niet meer . . ."

De kleine karavaan rijdt Bethlehem binnen.

Nu hoeven ze niet meer te vragen: „Waar is het kind dat geboren is? Waar is het Koningskind van de Joden?"

Want de ster lijkt stil te staan. Een helder licht valt op een witte muur, een oude houten deur, de gaten toegestopt met wat stro. Er is niemand te zien. Alles is stil. Het is ook avond.

Toch laten ze de kamelen knielen en stappen af.

De deur gaat open. Er staat een man in de deuropening.

„O . . . ik dacht al dat ik iets hoorde."

Achter de man in de deuropening zien ze een kleine schemerige ruimte . . .

In het schijnsel van een olielampje zit een heel jonge vrouw.

In haar armen houdt ze een klein bundeltje, in een doek gewikkeld.

De mannen schuifelen wat aarzelend naar voren . . . De vrouw kijkt op. Een voor een kijkt ze hen aan. Er komt een glimlach op haar gezicht. Voorzichtig slaat ze de doek terug.

Het licht van de olielamp schijnt op een heel klein gezichtje . . .

De drie mannen houden hun adem in. Ze laten zich zomaar op hun knieën vallen. Ze knielen voor het Kind.

Ze kunnen niets zeggen. Er is hier zo'n volmaakte vrede, een trillende blijdschap.

Een ongekende rust komt in hun hart. Daar zijn geen woorden voor. En er is de volkomen zekerheid dat ze gevonden hebben wat ze zochten. Het is méér dan ze zochten, meer en anders dan alles wat ze zich ooit hadden kunnen voorstellen.

Heel ver weg lijkt Jeruzalem. Hier voelen ze die zware last van zich afvallen. Later gaan de reistassen open. Want deze mensen zijn niet met lege handen gekomen!

„Ach Jozef,” zegt de moeder, „kijk toch eens! Maar dat zijn geen gewóne gaven. Goud . . .”

„Is een koningskroon niet gemaakt van goud?” zegt de eerste man.

En de tweede zegt: „Wierook is dit. Wordt dat niet gebrand bij het geurige offer, tot eer van God?”

En de derde zegt: „Mirre voor zalfolie bracht ik mee, ter ere van de machtigste Koning. Mirre, dat is het teken van liefde.”

Nog lang klinken hun stemmen in de kleine schemerige ruimte.

En dan zegt Maria, de moeder, zacht:

„U hebt dus een ster gezien? Wat wonderlijk. Mij heeft een engel gezegd dat dit kind, Jezus, geboren zou worden. En in de nacht toen hij geboren is zagen herders hier buiten in het veld ook engelen. Ze zongen en ze spraken over blijdschap voor alle mensen! Dank u voor alles. Dank, dat u gekomen bent om Jezus te zien. En voor alles wat u gezegd hebt. Later, als hij groot is, zal ik Jezus van u vertellen. Ik bewaar dit alles hier, in mijn hart.”

De God van hemel en aarde, die sterren doet komen en gaan, is groter dan het gevaar dat dreigt.

De drie geleerde mannen uit het verre land zullen het nóg eens zien.

Die nacht hebben ze alle drie een merkwaardige droom.

Het is een boodschap. Het is een teken dat God hun geeft: Ga niet terug naar het paleis van Herodes; Herodes heeft een zwaard in zijn hand; ga langs een andere weg terug naar huis.

En de kleine karavaan, die altijd heeft uitgekeken naar de tekenen van de Heer, trekt terug door de woestijn. De wind komt en wist hun sporen uit . . .

Tijnes Kerstfeest

Het is bijna Kerstmis, maar het is nog geen vakantie. Als de torenklok van Marken twaalf slaat, gaat de schooldeur open en daar rennen de kinderen naar buiten. Eerst de kleintjes, klos, klos, klos op hun klompjes. De wind waait de wijde rokken van de meisjes bol op. Ze trekken hun wollen doeken om hun bonte jakjes heen. Vroeger droegen alle kinderen deze vrolijk gekleurde kleren, net als hun moeders; nu allang niet meer. Maar Tijne nog wel en Sije ook.

Tijne is zes jaar. Ze wacht op Sije die al in de tweede klas zit. Sije is haar buurmeisje en haar beste vriendinnetje. Weet je hoeveel vriendinnetjes Tijne heeft? Echte vriendinnetjes? Drie.

Sije. En dan Lijs, de grote pop die Ta zelf gesneden heeft uit een stuk hout. - Op Marken noemen de kinderen hun vader Ta en ze zeggen Mem tegen hun moeder en Besse tegen hun oma. Dat zijn ze zo gewend, net als die vreemde kleren. - Mem heeft voor Lijs echte Marker kleren genaaid!

En dit voorjaar heeft Tijne er een derde vriendinnetje bij gekregen.

„Uit Engeland,” zegt ze trots. „Lily!” Lily en Tijne zijn vriendinnetjes geworden, toen Lily met haar vader en moeder een dagje op Marken was. En het kwam door hun poppen. Want Lily vond Lijs toch zó mooi en Tijne de Barbipop van Lily. En terwijl de Engelse mijnheer en mevrouw boodschappen deden, hebben ze samen zitten spelen met elkaars poppen, al sprak Lily Engels en Tijne Hollands. Later kreeg Tijne ook een Barbie van Lily’s moeder. En nu sturen ze elkaar altijd mooie kaarten. Mem steekt ze in de lijst van de spiegel. „Straks zul je nog een album moeten hebben, Tijne,” lacht Mem soms.

Tijne en Sije hollen nu naar huis. Ze wonen in zo’n gezellig buurtje. Allemaal groenhouten huisjes met een hoge buitentrapp, ook van hout. Besse van Tijne woont er ook, wat verderop, en oom Pol, die gevaren heeft en daar zo veel van kan vertellen. Ta heeft nooit gevaren. Die werkt op de fabriek.

„Tijne!” roept Sije tegen de wind in, „je Mem staat naar je uit te kijken. Wat zou er zijn?”

Ze proberen nog harder te lopen. Klepperdeklep de houten trap op.

„Kijk eens!” roept Mem en ze houdt iets omhoog. Arie, Tijnes broertje van vier, staat er bij te trappelen. „Gauw Tijne! Open maken!”

„Open, open!” roept Tijnes jongste broertje Peet.

„Uit Engeland. Voor jou!” zegt Mem.

Tijne wordt helemaal zenuwachtig. „Help eens, Mem!”

Een touw, dik papier, een doos . . . Ooooh! Allemaal pakjes met namen erop.

„Arie!”

„Niet scheuren!” roept Tijne, maar rits, het papier is er al af. „Mem! een brrroem-auto!” en Arie brrroemt meteen over de vloer.

„Peet!”

„Hebbe, hebbe!” roept Peet en even later zit hij te spelen met een dikke duikelpop.

„Tijne!”

Voorzichtig peutert Tijne het mooie kerstpapier eraf. „O, Mem toch! Wollen kleertjes voor Barbie! Het lijkt wel Sinterklaas.”

„Ja, dat is echt Engels,” weet Mem. „Daar komt de Kerstman presentjes brengen bij de kerstboom . . . Maar er is nog meer! Wat zwaar!”

„Het lijkt wel een bloempot,” lacht Sije.

„Voor de hele familie,” leest Mem in het Hollands. Mem kent wel een beetje Engels. Er komen 's zomers zo dikwijls Engelse bezoekers op het oude eiland.

„Nee maar! Een echte plumpudding. Die eten ze in Engeland altijd met Kerstmis. Kom je morgen proeven, Sije? Maar nu naar huis. Je Mem zal niet weten waar je blijft.”

„Toch een extraatje met Kerstmis, hè Tijne?” zegt Mem even later.

Tijne knikt. Ze weet wel wat Mem bedoelt.

Van de zomer is er bij hen iets erg naars gebeurd. Ta kreeg een ongeluk op de fabriek en toen bleef hij heel lang ziek. Eens zei Tijne: „Ik vind het best gezellig, Ta zo de hele dag thuis.” Maar Mem zei: „Ziek zijn is duur. We zullen nu geen extraatjes kunnen doen.”

Extraatjes? „Kan Arie nu geen nieuwe schoenen krijgen?” had Tijne verschrikt gevraagd.

„Dat gelukkig wel, maar . . .”

Ineens had Tijne het geweten. Mem had een keer gezegd: „Dit jaar zullen we een eigen kerstboom hebben, Tijne!” Dat was nog nooit gebeurd. Tijne kende alleen de grote boom van de zondagsschool.

„Is een eigen kerstboom een extraatje, Mem?” had ze zachtjes gevraagd en Mem had alleen maar geknikt.

„Mem,” zegt Tijne, terwijl Mem de doos en de papieren opruimt, „ik denk allang niet meer aan een eigen boom.” Ze heeft, toen ze het wist, tegen Lijs gezegd: „Ander

jaartje dan misschien, hè Lijs?" En de ronde, geschilderde ogen van Lijs hadden van 'ja' gekeken. Dat deden ze altijd. Daardoor kon je zo prettig met Lijs praten.

„Dat is best hoor," zegt Mem en ze knikt eens naar Tijne. „En Ta is weer helemaal beter: dat is het mooiste extraatje!"

Die middag begint het hoe langer hoe harder te waaien. En te regenen ook. Ta komt drijfnat thuis. „Kom maar gauw bij de warme kachel," zegt Mem, „en kijk eens wat er uit Engeland gekomen is!"

Ta kan zijn ogen gewoon niet geloven. „Wat zijn ze daarginds goed op ons," zegt hij. En Tijne zit te genieten. Het is ook zo fijn met z'n allen om de tafel onder de lamp en de snorrende kachel. Laat het buiten dan maar stormen!

Toch kan Tijne 's avonds maar niet in slaap komen. Arie en Peet slapen al lang in hun bedstee, maar zij ligt in haar knusse hokje nog maar steeds wakker met Lijs in haar armen. Het licht valt door de uitgesneden hartjes in de houten deurtjes. Mem zit nu te naaien en ze hoort het omslaan van Ta's krant. Soms zeggen ze wat, maar de storm maakt zo'n lawaai. Tijne verstaat niets . . .

Opeens, wat is dat! Er wordt hard op de deur gebonsd. Ta doet zeker open want de wind giert plotseling de kamer binnen. En is dat niet de stem van oom Pol? Voorzichtig duwt ze de deurtjes wat van elkaar.

„Ik ging nog even kijken of de luiken bij Besse wel goed vast zaten,” hoort Tijne.
„En daar lag ze!”

Nu duwt Tijne de deurtjes helemaal open.

„Ik kan haar niet meer in bed krijgen,” hijgt Oom Pol, „en ik wil ook naar de dokter. Ze kan wel iets gebroken hebben.”

„We gaan mee,” zegt Mem. Dan ziet ze Tijne.

„Heb je het gehoord, Tijne? We zijn zo weer terug. Ik draai de lamp wat lager.”
Mem slaat haar doek om en weg zijn ze alle drie.

Daar ligt Tijne nu alleen met Lijs. Het is ineens helemaal niet prettig meer in de kamer. En wat loeit die storm!

„Me-em!” Arie is ook wakker geworden. „Mem!”

„Mem is met Ta naar Besse!” roept Tijne terug. „Die is gevallen . . .”

„Tijne!” Weer roept Arie. „Het is zo’n lawaai. Ik ben zo bang. Is dat de zee?!”

Tijne schrikt. Ze heeft wel eens verhalen gehoord over vroeger. Dat de zee bij storm kon komen tot aan de bovenste tree van de buitentrap. Maar dat kan nú toch niet meer!

„Kom maar bij mij!” roept ze en daar is Arie al.

Maar het helpt niet. „Ik ben nog bang,” zegt Arie weer en Tijne wordt ook bang maar ze wil zich flink houden.

„Zal ik wat voorlezen?” vraagt ze. Ze reikt naar het leesboek dat ze van Sinterklaas gekregen heeft en ze begint te lezen in het half-donker: „het - ei - is - in - het - hok. wie - pakt - het - ei? - het - ei - is - weg - . . .”

Hoeoeoei! doet de wind.

„Ik ben nog altijd bang,” zegt Arie. „En ik ken dat verhaal al.”

„Laten we dan hard samen zingen,” zegt Tijne. „Heel hard. Dan hoor je de wind niet. Van de lichtjes. Dat ken jij ook.”

En ze begint zo hard mogelijk en Arie valt in: „ . . . als kaarsjes brandend in de nacht.”

Maar: hoeoeoei! doet de wind, boven het zingen uit. Arie doet al niet meer mee en kruipt helemaal weg.

Maar Tijne gaat door: „En Hij wil dat ieder als een lichtje schijn’, jij in jouw klein hoekje en ik in ’t mijn.” Ze houdt haar vingertjes in haar oren en omdat ze de verdere versjes niet meer weet, begint ze steeds weer opnieuw.

En dan opeens weer: hoeoeoei! En daar waait de lamp uit. Tijne schreeuwt van angst en houdt haar handen voor haar ogen.

„Tijne, Tijne dan!” Mem, daar is Mem weer! Tijne huilt van opluchting. Mem steekt de lamp weer aan.

„Kom maar even op schoot,” zegt ze. Ze tilt Tijne uit de bedstee. „Nee, kijk toch, daar hebben we Arie ook. Hij slaapt. Waren jullie zo bang?” Ze slaat haar wollen doek om Tijne heen. „Is het zo goed?”

Tijne knikt met een snik en een zucht. „Waar is Ta?” vraagt ze.

„Ta wacht op de ziekenauto. Dokter denkt niet dat Besse iets gebroken heeft, maar ze kan zo niet alleen blijven. Ze gaat naar het ziekenhuis.”

En straks is het Kerstmis, denkt Tijne. Wat zielig voor Besse.

De volgende dag gaat Mem naar Besse. Als ze thuis komt, zegt ze: „Morgen, met

Kerstdag, gaat Ta op bezoek, en tweede Kerstdag mag jij Tijne, met oom Pol."

„En ikke?" vraagt Arie.

„Jij daarna weer. Om de beurt."

„En wanneer krijgen we die Engelse pudding?" vraagt Arie. Hij weet de naam niet goed meer.

„Morgen," lacht Mem. Ze is blij dat het met Besse niet zo erg is en ze kan weer vrolijk kijken.

En met Kerstmis zitten ze allemaal om de tafel en oom Pol en Sije zijn er ook bij. Oom Pol heeft lang op een Engels schip gevaren en daar kreeg je altijd plumpudding met Kerstmis. „Ik zal hem binnen brengen," zegt hij. „Doe de lamp uit." Uit?! Pikkedonker is het nu, maar daar komt oom Pol al weer binnen. En ooh! de pudding brandt! Prachtige blauwe vlammen dansen eromheen en hij verbrandt toch niet!

„Oom Pol, hoe kan dat!" roept Tijne.

„Brandewijn," zegt oom Pol.

„Maar hoe kom jij aan brandewijn?" vraagt Mem.

„Van Besse," lacht oom Pol. „Die heeft altijd een flesje in huis om haar reumatiekarmen mee te wrijven. Dat helpt. Neem daar maar wat van, heeft ze gezegd, maar dan wil ik ook een stukje van die pudding proeven. En dat gaan wij haar morgen brengen, hè Tijne?"

De dag na Kerstmis zit Tijne stilletjes naast een wit ziekenhuis-bed, met een schoteltje plumpudding op haar schoot en met Lijs. Is dat Besse met die witte nachtpon? Waar is haar mooie kapje? Overal om haar heen ziet ze hoge witte bedden en witte nachtponnen en veel vreemde mensen die op bezoek zijn, net als zij met oom Pol.

„Ze zijn hier heel goed voor me," hoort ze dan, „maar ik mis jullie toch allemaal zo erg."

O, maar dat is toch haar eigen lieve Besse, al ziet ze er nu wat vreemd uit! Tijne laat zich van haar stoel glijden. Oom Pol kan nog net het schoteltje redden.

„Besse!" zegt ze, en ze legt Lijs naast Besse op het bed. „Lijs mag wel bij ú blijven. Dan hebt u toch iemand van ons!"

Maar 's avonds wordt het voor Tijne wel erg moeilijk. Ze moet steeds aan Lijs denken. Zou die zich nu ook zo alleen voelen?

„Ik ga vanavond nog even naar Besse," heeft Mem gezegd. „Ta blijft bij jullie."

„Zult u Lijs van me goedenacht zeggen?" vraagt Tijne met een klein stemmetje, want ze heeft een beetje moeite met haar traantjes als ze aan Lijs denkt in die grote zaal.

Maar als Tijne de volgende morgen wakker wordt, wie ligt daar naast haar? Lijs!

„Mem, Mem!" roept ze. „Lijs is er weer!"

„Ja," lacht Mem. „Besse zei: Ik heb de hele middag plezier van Lijs gehad, maar nu moet ze weer naar haar eigen kleine Mem."

Tijne drukt Lijs van blijdschap tegen zich aan. „Wat lief van Besse, hè Mem?" zegt ze.

Mem knikt. „En weet je wat Besse nog meer zei? Ze zei: Ons' Tijne heeft een goede kerst-daad gedaan. Ze heeft iets waar ze zelf erg veel van hield aan een ander gegeven."

Mem strijkt even over Tijnes nog ongekamde, blonde haartjes. „Een lichtje voor een ander," zegt ze.

Het woonscheepje

Nooit zal ik die éne kerstavond vergeten, toen Douwe en ik een bezoek brachten aan het woonscheepje van de oude Wijkstra.

Maar laat ik niet op mijn verhaal vooruitlopen. Kerstmis, zo herinner ik mij nog goed, viel dat jaar op zondag en maandag, maar omdat de kerk dan voor de gewone dienst beschikbaar moest zijn, vierde de zondagsschool het feest al op de vrijdag tevoren.

Douwe en ik waren toen een jaar of elf en we zaten op zondagsschool in dezelfde klas. We hadden afgesproken vroeg in de kerk te zijn, zodat we nog een paar stoelen naast elkaar konden bemachtigen. Het eigenlijke feest was toen nog niet begonnen, maar dat vonden we helemaal niet erg, want er viel voor ons genoeg te kijken. De grote kerstboom brandde al met tientallen echte kaarsjes, het orgel stond voorlopig nog wat stilletjes voor zich heen te zingen. Telkens kwamen er kinderen binnen die zich tussen de rijen stoelen doorwongen, en ook grote mensen, meest vaders en moeders, die in de hoekbanken en op de 'kraken', de brede gaanderijen van de kerk, plaatsnamen.

Voorals Douwe was in een plechtige stemming. Dat was hij altijd bij bijzondere gelegenheden zoals deze. Ik stootte hem even aan met de elleboog.

„Een fijn plaatsje hebben we hier,” fluisterde ik.

„Wat je maar fijn noemt,” antwoordde hij zacht. „Je weet toch zeker wel, dat we hier boven lijken zitten?”

Dat was inderdaad het geval, want onze stoelen stonden op de eeuwenoude grafzerken, die samen de kille kerkvloer vormden. Maar het hinderde ons niet, we werden er niet triest van. Integendeel, het leek wel of de kerkruimte er nog geheimzinniger door werd, en het kerstfeest nog sprookjesachtiger. Lang konden we er trouwens niet over nadenken, want een van de dominees had intussen de preekstoel beklommen, en het orgel gaf opeens een paar forse trompetstoten.

Toen daalde er een diepe stilte neer.

Het kerstfeest was begonnen.

De dominee vertelde een kerstverhaal. Precies herinner ik me dat niet meer, maar het ging over een kerstengelkje, dat ergens in een kerstboom was gehangen, maar op kerstavond tot leven kwam. Met een brandend kerstlantarentje, ook al uit die boom, zweefde het het raam uit, de stad in, op zoek naar zieke, eenzame, arme, oude en verdrietige mensen. Voor hen liet het dan zijn lichtje schijnen en ze vonden dat zo mooi, dat ze er helemaal van opfleurden. „Kijk jongens,” zei de dominee tegen ons, „dat moeten jullie van de zondagsschool nu ook eens proberen. Een engelkje worden met een lantarentje. Dat kan best. Overal wat geluk en wat vreugde brengen. Dan is het pas écht kerstfeest.”

Ik vond het wel een mooi verhaal. Hoe zou Douwe het gevonden hebben? Ik durfde het hem niet meteen te vragen want hij zat met grote ogen, net of hij droomde, naar de boom te kijken . . .

Het kerstfeest verliep net als andere jaren met muziek en gezang, dat aldoor een eindje achter het orgel aankwam. De spanning kwam pas aan het eind, toen we alle-

maal een boekje zouden krijgen. Want geen enkel boekje is zo mooi als een dat je nog niet gelezen hebt en waarvan je kunt denken: wat zou er allemaal in staan? De boekjes waren uitgestald op een tafel, die met een wit laken was bedekt. Ze zagen er mooi uit, echt kerstmisachtig met hun roodlinnen ruggtjes. De zondagsschoolmeester van onze klas haalde er een paar stapeltjes af en begon de boekjes uit te delen.

Douwe en ik kregen allebei een boekje, dat 'De Kleine Jozef' heette. Buitenop de band stond een plaatje van een jongen op blote voeten tussen een zwerm vogels. Hij droeg een broek met rafelige pijpen en een hoed, die er ook allesbehalve nieuw uitzag. Met een bezem stond hij de sneeuw te vegen. Nou, dat was natuurlijk die Kleine Jozef.

Douwe en ik verlieten de kerk, het boekje tegen ons aangedrukt.

„Morgen kom ik bij je,” beloofde ik hem.

„Ik moet eerst mijn boekje uit hebben,” zei hij. „Tegen elven.”

Het boekje was maar dun, dus dat kon best.

Ik begon thuis meteen te lezen.

Ik merkte al gauw, dat die Jozef echt een edel jongetje was. Hij woonde in Engeland en hij was heel arm, maar dat belette hem niet, goed te doen.

Vroeger was hij wel eens slecht geweest want toen had hij van het marktkraampje van Daisy, een oud groentenvrouwje, eens een pracht van een sinaasappel gestolen omdat hij zo'n verschrikkelijke honger had. Maar na een gesprek met een dominee kreeg hij er erg berouw van. Hij wou Daisy toen de sinaasappel betalen, maar hij bezat geen cent. Daarom begon hij op een koude kerstavond de sneeuw weg te vegen van de stoepen van rijke mensen, met een bezem, die hij handig van wat takken had gemaakt. De eigenaars van die stoepen waren hem dankbaar en omdat ze op die bijzondere dag nog gul waren ook, had Jozef al gauw geld genoeg bij elkaar om de sinaasappel te betalen. Hij holde naar het hutje van Daisy die in een achterbuurt woonde, en loste zijn schuld af. O, het vrouwje was helemaal niet boos over de diefstal, al vond ze het heerlijk dat Jozef nu zijn slechte leven vaarwel had gezegd. Samen brachten ze de avond gezellig door, ze aten een paar sneden brood met margarine en die smaakten heerlijker dan het fijnste kerstgebak. Tenminste, dat stond in het boekje. Daisy en Jozef werden dikke vrienden, niet voor één avond, maar voor goed. Jozef veegde maar sneeuw om de kost te verdienen en toen die er niet meer lag, ventte hij met sinaasappels en hij gaf al zijn verdiensten aan Daisy. Die kon nu een mooi marktje kopen en Kleine Jozef kreeg een nieuwe broek, zonder rafels. En het mooiste kwam aan het slot van het verhaal, toen op een snikhete dag een schatrijke heer, die te paard reed en dorst had gekregen, een paar sinaasappels kocht bij Jozef. Hij begon een praatje met de aardige jongen en toen hij hoorde wat er allemaal gebeurd was, kocht hij een mooie groentewinkel voor Daisy, en mocht Jozef op zijn kosten voor dominee studeren.

Toen ik de volgende dag bij Douwe kwam, had die het boekje ook al uitgelezen, en hij begon er meteen over. Hij zei, dat het verhaal wel wat op de kerstvertelling van de dominee leek. „Die Kleine Jozef is net die engel.”

„Maar dan met een bezem,” zei ik. „En een broek met rafels.”

Volgens Douwe kwam dat er niets op aan.

„Hij deed in ieder geval iets moois,” vond hij. „Hij hielp een arme eenzame oude vrouw, Daisy. Zoiets moesten wij eigenlijk ook doen.”

„Wat ben je braaf,” merkte ik op.

„Gewoon goéd,” vond Douwe. „Misschien gaat het ons dan wel net als de Kleine Jozef. Een rijke man komt erachter wat we gedaan hebben en laat ons allebei voor dominee studeren.”

Maar daar had ik helemaal geen zin in.

„Dominee, bah nee,” zei ik. Ik wou liever kapitein worden op een van de grote kolenboten, die iedere vrijdag onze haven binnestoomden.

„Dominee is een mooi vak,” zei Douwe. Hij wou geloof ik best in een zwarte toga met witte bef op de preekstoel staan, en dan de mensen toespreken en psalmen en gezangen opgeven.

„En naar wie wou je dan toegaan om hem goed te doen?” vroeg ik. Want sinaasappelvrouwtjes woonden er niet in ons stadje.

Douwe had allang iemand uitgezocht.

„We gaan naar Wijkstra,” zei hij beslist. „Die is niet ziek, maar wel eenzaam en arm.”

„Maar hij is helemaal niet verdrietig,” merkte ik op. Stel je voor: een liedjeszanger met verdriet!

„O, maar hij kan ook wel gaan zingen om z'n verdriet te vergeten,” meende Douwe. Wijkstra was een klein, mager mannetje, maar hij zag er evengoed plechtig uit in de oude zwarte slipjas, die een rijke weldoener hem had gegeven. Het ding glansde groenachtig en het zat vol vlekken, en toch scheen Wijkstra het graag te dragen, net

als zijn verformfaaide zwartlakense pet. Wij jongens dachten dat hij ook wel in dat kostuum naar bed zou gaan, want hij droeg het zomer en winter. We noemden hem vaak 'de sik' omdat hij een dun baardje aan z'n kin had hangen en een blatende stem had.

Douwe had gelijk: geen mens kon zo eenzaam zijn als Wijkstra. Zijn vrouw was al lang overleden, zijn enige zoon was naar Amerika geëmigreerd. Hij woonde moederziel alleen in een woonscheepje, dat in een vaart buiten de stad in het oeverriet gemeerd lag. Het was een oude schuit met een blauwgeschilderde roef, waaruit een kachelpijp opstak.

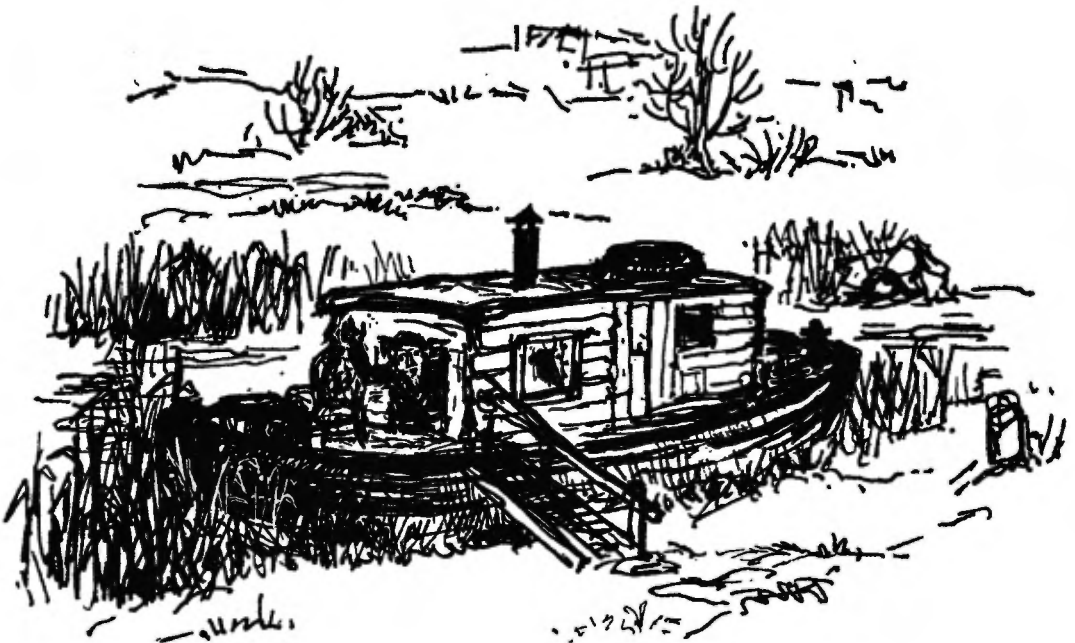
Wijkstra verdiende zijn schrale boterham met het zingen van liedjes. De teksten maakte hij zelf, op wijzen die iedereen kende. Ze gingen nu eens over de politiek, dan weer over een schipper die in het zicht van de haven verdronk, of over een keiharde boer, die een arbeider met een hele sleep kinderen uit zijn huisje had laten zetten. Die liedjes liet hij drukken, ging ermee langs de boerderijen, begon ze met zijn dunne bibberstem te zingen, en verkocht ze voor een paar centen.

„Zouden we het wel doen?” vroeg ik.

„Natuurlijk, waarom niet?” vroeg Douwe.

„Nou, we hebben hem zo vaak geplaagd.”

Dat was zo. Als we langs zijn schuit kwamen, zagen we hem meestal door een ruitje aan zijn tafeltje zitten schrijven. We gooiden dan een steentje of een polletje gras tegen het raam of gingen op de loopplank van het schip staan dansen en riepen: „Sik, sik, sik . . . !” Niet omdat we een hekel aan hem hadden, maar om de manier waarop hij onze plagerijen beantwoordde. Hij sprak dan net alsof hij uit een boek voorlas. Hij opende de deur van het roefje, stak zijn bovenlijf boven het trapje uit en blaatte: „Wilt ge wel eens wegwezen, vee van Laban? Ik waarschuw u. Ik zal een gedicht over u schrijven en dan zingt men in heel Friesland over uw vuige streken.” Dáár wachtten we altijd op, en dan riepen we weer „Sik, sik, sik . . .” Net zolang tot hij opeens begon te lachen, zijn hand groetend opstak en weer in de roef afdaalde.

„Toch kunnen we beter naar iemand anders toegaan,” zei ik.

Douwe vond echter, dat het zó veel meer op het verhaal van de Kleine Jozef ging lijken. Die had eerst een sinaasappel gegapt bij Daisy, en wij hadden Wijkstra geplaagd. Dat kwam aardig overeen uit.

Ik moest Douwe gelijk geven.

We kochten samen wat sigaren, vier voor een dubbeltje, en deden ze in een doos. Douwe tekende er een ster op met wat ongelijke punten en bond er een rood lintje om. Op de middag van de eerste kerstdag trokken we met ons cadeau naar het woon-scheepje.

De avond begon te vallen. De vaart lag als een blinkend pad in het donkere land, het riet ruiste in de wind. Al gauw zagen we het scheepje liggen. Een klein venstertje was verlicht, en toen we naderbij gekomen waren, zagen we Wijkstra bij het licht van een scheepslamp aan de tafel zitten. Natuurlijk had hij zijn pet op. Hij was vast met een gedicht bezig, want voor hem lag een papier waarop hij af en toe een paar woorden schreef om dan weer op zijn penhouder te gaan kluiven.

„Hij is aan het dichten,” zei Douwe met enig ontzag.

„Laten we maar naar huis gaan,” stelde ik voor. „Hij vindt het vast vervelend dat we hem storen.”

„Jij bent een Jozef van niks!” zei Douwe. „Kom mee!”

Hij ging over de loopplank en ik volgde.

„Wijkstra . . . Wijkstra . . . !” riep Douwe, en hij klopte op de deur.

We hoorden de oude man opstaan en zagen hem de deur openen. Hij hield de lamp omhoog.

„Wat moet ge hier?” vroeg hij. „O, ik zie het al. Jullie zijn die knapen, die telkens steentjes en gras tegen mijn ruitjes gooien. En straks zult ge weer ‘sik, sik’ roepen. Ja, ik kèn dat!”

Ik verwachtte, dat hij de deur meteen voor onze neus zou dichtsmijten. Maar opeens zei hij: „Afijn, zo bezorgt een oude man u tenminste nog wat plezier. En dat kan niet iedereen van zichzelf zeggen.”

„We komen niet om te plagen, Wijkstra,” zei ik.

„We komen je alleen gelukkig kerstfeest wensen,” vulde Douwe aan.

„Dan kunt ge gerust vertrekken,” zei Wijkstra. „Ik doe niet aan Kerstmis, en ik ben juist met een nieuw gedicht bezig.”

Maar hij vreesde dat de dichtersgeest hem nu toch al verlaten had en stond ons toe, even in het roefje te komen.

In het vertrekje heerste een ongelooflijke rommel. Het was vast nog veel erger dan in het hutje van Daisy.

„Ge zijt hier niet in het koninklijk paleis,” mekkerde Wijkstra. „Toch zou ik niet met de Koningin willen ruilen.”

Hij ging in een gammele rieten stoel zitten en wees ons een bankje, dat tegen de wand stond.

„Toe nou. Begin dan,” fluisterde ik tegen Douwe.

„We wilden u vrolijk Kerstmis wensen,” zei Douwe, opeens verlegen. „We hebben ook wat voor u meegebracht, omdat we u zo vaak geplaagd hebben.”

Het klonk wel erg braaf, vond ik. Maar misschien lag dit meer aan de Kleine Jozef dan aan Douwe . . .

Douwe had het sigarendoosje voor Wijkstra op tafel gezet.

„Ge zijt aan het verkeerde kantoor,” zei de oude man deftig. „Ik rook nooit, want ik

W. KREVER

11.16

moet er altijd zo van hoesten. En dat kan ik niet hebben. Ik moet met mijn stem mijn boterham verdienen."

Douwe en ik keken elkaar teleurgesteld aan. We troffen het met Wijkstra heel wat minder dan de Kleine Jozef met het sinaasappelvrouwtje.

Zag Wijkstra dat het bezoek ons tegenviel?

„Het is voor mij geen Kerstmis," zei hij. „Ik zie er niet veel in, maar gij wel. Dus mag ik u beiden gelukkig kerstfeest wensen."

Toen begon hij over de sigaren. Hij vond het heel aardig dat we die voor hem meegebracht hadden, en wilde er toch eentje opsteken. Hoewel hij er niet bij zei, dat hij dit voor ons plezier deed, begrepen we dit heel goed. Hij haalde een sigaar uit het doosje. Zulke héle beste waren het niet . . .

„Op jullie Kerstmis," zei hij dapper. Hij stak de sigaar tussen zijn lippen, hield er een lucifer bij, zoog de rook in en deed een diepe haal . . .

Hij kreeg een vreselijke hoestbui, waaraan geen einde scheen te komen. Toch deed hij nog een paar trekjes.

„Het zijn . . . het zijn pufke sigaren," kakelde hij tussen het hoesten door. „Jongens, wat is de oude Wijkstra daar blij mee . . ."

Toen legde hij de brandende stomp op de rand van een bord.

„Straks rook ik hem wel verder op," zei hij.

Wij bleven nog even bij hem zitten.

Hij vroeg ons of we een kopje thee met hem dronken. Hij zat wel niet zo dik in het porselein, maar we konden dan wel samen met één kopje doen. Maar Douwe zei dat we naar huis moesten omdat het donker werd.

„'t Is háást net zo gegaan als in het boekje van de Kleine Jozef," fluisterde ik tegen Douwe, toen Wijkstra ons uitliet.

„Dat wist ik van tevoren wel," zei Douwe zelfverzekerd.

Maar hij was toch niet helemaal voldaan. Toen we op de loopplank stonden, vroeg hij: „Komt hier wel eens een rijke heer te paard voorbij, Wijkstra?"

„Waarom vraagt ge dat?" zei Wijkstra verwonderd. „Rijke heren op paarden . . ."

Hij begon weer mekkerig te lachen. „Alleen boeren op fietsen en paarden voor mestkarren."

„Toch kan het nog best een keer gebeuren," zei Douwe onder het naar huis gaan.

„Net als in dat boekje van de Kleine Jozef. En dan kan ik dominee worden, en Wijkstra krijgt een nieuw woonschip. Of misschien wel een jacht . . ."

In gedachten zie ik de oude liedjeszanger nog aan zijn sigaar trekken om ons een plezier te doen. Eigenlijk was hij dus ook een kerstengel uit het verhaal van de dominee, zij het niet met een lantarentje maar met een sigaar . . . En de rijke ruiter, waarop Douwe zo stellig had gerekend? Die is helaas nooit verschenen. En daardoor is ons verhaal over de Kleine Jozef ook nooit helemaal klaargekomen.

Het kerstwonder

Smoorheet is het in de houten barak, waar soldaten zitten te dobbelen. Er valt buit te verdelen, en dan zijn ze er allemaal als de kippen bij. Voordat het verlaten kasteel in brand werd geschoten, hebben zij het geplunderd. Al in geen weken is hun soldij uitbetaald en daarom wordt plundering en roof oogluikend toegestaan.

Als korporaal Jurg de barak binnenkomt, wordt hij met gejuich begroet. Zijn vriend Wolfgang heeft een plaats voor hem vrij gehouden. Het lawaai is oorverdovend maar terwijl Jurg anders bij zo'n pretje altijd haantje de voorste is, lijkt het wel of hij het nu niet goed hebben kan. Hoe zou dat toch komen? Toch niet omdat het vanavond Kerstavond is? Neen, dat kan niet: als Wolfgang het er niet over had gehad, zou hij er vast niet aan gedacht hebben. Wat zegt Kerstavond hem nog? Neen, daar hoef je bij korporaal Jurg niet mee aan te komen.

Maar waar ligt het dan aan, dat hij het toch maar niet uit zijn gedachten kan zetten? Omdat Wolfgang er wel aan gedacht had? Of zou er nog een andere reden zijn?

Opeens begint hij ook mee te schreeuwen en te joelen, nog boven de anderen uit. Hij wil er die vervelende gedachten het zwijgen mee opleggen . . .

Kijk, daar vliegt een blauwe Kroatenmantel door de lucht! Die hoorde ook bij de buit. Met zilver is hij geborduurd, en - wat Jurg dadelijk opviel - met sabelbont gevoerd. Twee van de manschappen grijpen er tegelijk naar, maar alle twee mis, en het kostbare kledingstuk valt net voor Jurgs voeten op de grond. Bliksemsnel bukt hij zich en terwijl de andere twee nog bezig zijn elkaar het bezit ervan te betwisten, maakt hij er zich ijlings mee uit de voeten.

Die kan ik met die koude nachten best gebruiken!, denkt hij. Een mooier kerstgeschenk had ik mij niet kunnen wensen! En tevreden gaat hij ermee naar de verlaten boerderij waar hij met wat anderen kwartier houdt. Hij heeft schik, als hij aan de gezichten denkt die ze zullen trekken wanneer ze zijn roof bemerken. De stilte die onder het rieten dak heerst doet hem goed. Liefst zou hij wat willen slapen, maar hij weet wel dat daar toch niets van komen zal, omdat hij veel te opgewonden is. Niemand, zelfs Wolfgang niet, heeft ook maar een vermoeden dat ze zich hier in het dorp bevinden waar hij geboren en getogen is.

Elk huis, ja, elke boom hier is hem bekend. Hij kijkt om zich heen. Hier hebben eens zijn grootouders gewoond. Misschien woonden zij er nog wel toen hij met zijn troep het dorp kwam bezetten, en zijn ze hals over kop de bossen ingevlucht, toen hij binnenreed. De sergeant zei toch immers dat de as op de vuurplaat nog warm was?

Is het dan te verwonderen dat de herinneringen van alle kanten op hem afkwamen? Hij herkent de grote ijzeren soepketel die aan een ketting boven het houtvuur hing en tegen de muur staat de oude kast nog altijd op hem te wachten: zeven jaar lang, - want zeven jaar is het geleden dat hij van huis wegliep.

Gaan vechten tegen de keizer wilde hij, die alleen maar armoede en ellende over hen allen gebracht had!

Nu, veel had het niet geholpen: die keizer is er nog altijd en de armoede is alleen maar toegenomen; dat verraadt ook de bouwvallige boerderij! Alleen: de arme jongen in lompen is nu korporaal geworden, met eigen geweer, zwaard en paard. Thuis was er nauwelijks brood geweest, maar in het leger heeft hij nooit gebrek gehad.

Hoe zou het de anderen vergaan zijn? Of moeder en vader er nog zouden zijn . . . en het kleine zusje Margret van tien, waar hij zoveel van gehouden had? Die moet nu wel bijna achttien zijn . . .

Het liefst was hij zó het moeras ingegaan om naar hen allen te zoeken, maar dat was onmogelijk: het is op doodstraf verboden de troep te verlaten.

Zo verdiept is hij in zijn gedachten dat hij niet eens iemand heeft horen binnenkomen. Hij ziet de sergeant pas als die vlak voor hem staat. Sprakeloos staart hij hem aan en zijn eerste gedachte is dat de gejatte mantel er op een of andere manier mee te maken heeft. Maar dat valt gelukkig mee.

„Jurg,“ zegt de sergeant waar hij goed mee bevriend is, „jij komt toch hier uit de streek, niet?“

Jurg knikt afwachtend, maar de sergeant heeft geen haast. „Wat een land! Meer water dan land eigenlijk! Je had wel wat beters kunnen uitkiezen om geboren te worden. Maar voor ons is het een geluk, want nu is er tenminste iemand die die hufters verstaan kan en met ze kan onderhandelen. We lopen vast met de inkwartiering, en daarom moet jij op zoek naar nog een paar bruikbare boerderijen.“

Jurg kijkt bedenkelijk. „Die zijn er niet meer; daar hebben jullie wel voor gezorgd,“ wil hij zeggen, maar wijselijk houdt hij die woorden nog in. Als hij het goed aanpakt, kan hij wat meer over zijn familie te weten komen!

„Dus ze willen dat ik daar op af ga?“ zegt hij, „maar of het lukken zal . . .“

Het klinkt niet erg aanmoedigend, maar de sergeant hoort dat niet eens. Hij is al lang blij, dat hij iemand heeft die hier in deze negorij de weg weet!

„Voor alle zekerheid zal ik je de Hongaar Pacek meegeven,“ zegt hij gul. „Dat is een slim kereltje. Daar kun je veel aan hebben.“

Jurg schrikt. Op het gezelschap van die Pacek is hij niet gesteld; hij heeft immers een plan in zijn hoofd om berichten over zijn ouders in te winnen, ja, misschien wel hen te vinden, - en daar kan hij geen dwarskijkers bij gebruiken, zeker die brutale Hongaar niet, die alleen maar op roof uit is. Maar hoe van hem af te komen? Dat zou alleen maar argwaan wekken en daar moet hij in de eerste plaats voor op zijn hoede zijn.

En zo rijden ze dan samen door het onherbergzame moeras. Voorop de breedge-

schouderde korporaal, op de voet gevolgd door de kleine onaanzienlijke Pacek, die na een uur er al meer dan genoeg van heeft. Hij houdt niet van water en nog minder van de snijdende kou! De korporaal lijkt wel gek om het nog steeds maar vol te houden. Nog geen huis heeft hij gezien - en daar is het toch om begonnen! En als die kerel nu maar rechtdoor reed, maar om de haverklap wijkt hij van de smalle weg af om de bosjes in te gaan en daar rond te kijken . . . Pacek weet niet, dat de boeren in deze streek liefst hun nederzettingen in zulke bosjes verbergen. Dan fonkelen zijn ogen en grijpt zijn hand naar zijn pistool, want in vreemde streken kun je nooit genoeg op je hoede zijn.

Ook de doodse stilte die hen omringt jaagt hem schrik aan. Als die vent nu maar eens iets zei! Maar mis hoor! Geen woord komt over zijn lippen. Er moeten hier trouwens wel mensen gewoond hebben, te oordelen naar de verkoelde balken en brokstukken die uit de sneeuw opsteken.

Maar gelukkig: eindelijk houdt de korporaal toch zijn paard in, stijgt af en verdeelt zwijgend het brood dat de sergeant meegegeven heeft. Zelfs nu is hij nog te beroerd om een woord te zeggen. Pacek is het al lang moe.

„Als ik jou was zou ik nu maar eens zorgen dat we bij een boerderij komen waar wat te halen is,” zegt hij. „Je kent hier immers de weg zo goed . . .” Maar het enige antwoord dat hij krijgt is een schouderophalen. En voort gaat het weer.

Nog altijd rijden ze door het moeras, zonder een mens gezien te hebben. Die korporaal geeft het ook niet gauw op! Straks gaan ze in de barak Kerstavond vieren met drinken en wat daar zo bij hoort - en daar wil Pacek bij zijn. Maar wanneer het zo doorgaat, kan hij het feest wel op zijn buik schrijven!

Maar dan plotseling heeft hij in deze woestenij de spits van een kerktoeren menen te zien, die boven de kale bomen uitsteekt. Hij tuurt en tuurt en weet het dan zeker; er moet daar een kerk staan. En waar een kerk is daar wonen ook mensen - en waar mensen wonen is ook buit te behalen. Opgewonden maakt hij de korporaal er opmerkzaam op, maar deze toont zich helemaal niet verrast. Als hij in de richting kijkt die Pacek hem wijst, lijkt zijn gezicht wel uit steen gehouwen.

Maar de kleine donkere man is in zijn schik.

„Opschieten,” zegt hij en wil zijn paard de sporen geven, maar Jurg schudt het hoofd.

„Niet doen,” waarschuwt hij, „maar vlak achter mij aan blijven rijden.”

Dit doet bij Pacek de maat overlopen. Hij gunt het mij niet, denkt hij en door het dolle heen schiet hij op zijn knol de korporaal voorbij.

Maar wat is dat? Plotseling hoort hij onder zich het kraken van brekend ijs en vóór hij er op verdacht is, zakt hij met paard en al weg in het diepe moeras. Tot de buik staan ze in het ijskoude water. Hij moet al zijn krachten inspannen om het dier weer op de kant te krijgen. En als dat eindelijk gelukt is, hij doodmoe. De gedachte aan het feest is geheel op de achtergrond gedrongen; hij verlangt alleen maar naar een bed!

„Waarom heb je mij niet gewaarschuwd?” valt hij tegen Jurg uit als ze verder rijden. Maar die haalt de schouders op. „Heb ik toch gedaan! Als je vlak achter mij gebleven was zou er niets gebeurd zijn.”

En verder gaat het weer; nu eens rechts, dan weer links, totdat ze eindelijk weer vaste grond onder de voeten hebben - en dan staan ze ook meteen tegenover de oude grijze kerk.

„Hier blijven en op de paarden passen!” zegt de korporaal. Eerst wil hij alleen poolshoogte gaan nemen.

De deur van de sacristie hangt half vergaan in zijn scharnieren en Jurg stelt terstond vast dat van binnen uit het bouwwerk hem een scherpe damp tegemoet komt, die hem bekend voorkomt en de uiterste behoedzaamheid gaande maakt. Hij heeft zich niet vergist; vóór hij naar binnen gaat, trekt hij zijn pistool, - en dat is maar goed ook want vanuit het halfduister fonkelen hem twee felle groene lichten tegemoet. Op hetzelfde ogenblik geeft hij vuur, maar door de sneeuw is het wapen zeker vochtig geworden: het ketst. Hij heeft nauwelijks tijd een stuk hout op te rapen en treft met een forse slag het dier dat hem wil aanvliegen. Als hij een stap achteruit doet, ziet hij dat het een grote magere wolf is die hij geveld heeft.

Dat was dan ook de reden dat de paarden onrustig werden toen zij de kerk naderden. Toch kan hij niet nalaten de kerk binnen te gaan, waar hij als kind elke zondag heen geweest is, maar hij kent het inwendige nauwelijks terug. De kansel hangt scheef en

overal ligt puin en afval; alles wijst er op dat hier in geen maanden een mens geweest is.

Als hij weer buiten komt, staat ook Pacek op het kerkplein; die hoopt nog steeds hier verstopt in de bossen mensen te vinden die hij zou kunnen beroven. Maar korporaal Jurg is er ook nog.

„Er is een kleine kans dat ik hier nog wat huizen vind waar we soldaten kunnen onderbrengen. Ik kan beter alleen gaan; die wolf was een waarschuwing. Blijf jij dus hier; pas op de dieren en geef ze nog wat haver.” Dan grijpt hij zijn mooie warme mantel en weg is hij.

In de verte kan hij Pacek nog horen vloeken en tieren, omdat hij zijn laatste kans op buit voorbij ziet gaan.

Eerst gaat Jurg naar een eikebosje terzij van de weg. Hij hoeft niet te zoeken: hier kent hij elke steen!

Daar staat hij dan naar de open plek te kijken, in het midden waarvan hij onder de sneeuw nog met moeite de plaats kan vinden waar eenmaal het haardvuur gloeide en zijn moeder hem in slaap heeft gewiegd. Een paar balken en stenen: dat is alles

wat er van zijn ouderlijk huis is overgebleven - en die spreken een duidelijke taal. Maar hier heeft niet één, hier hebben meer boerderijen gestaan. Hij volgt de weg naar het buurhuis waar zijn enige vriend woonde.

Gelukkig: het staat er nog, onbeschadigd zelfs! Het strodak reikt tot de grond en de poort is gesloten. Hij klopt en roept, maar alles blijft stil. Dan zet hij zijn schouder onder de grendel tot die het opgeeft, en hij gaat naar binnen.

Ja, hier huizen nog mensen! Gereedschap ligt overal verspreid en de greppel bevat verse koemest. Boven de as in de haard hangt een ketel.

Hij weet ook, dat hier nog meer huizen moeten staan, want overal lopen sporen het bos in. Hier is zeker plaats voor een hele compagnie.

De sergeant zal in zijn nopjes zijn! Maar hier, in dit huis waar hij eens veel over de vloer kwam, wil hij nog eens kijken.

De deel is leeg en aan de lage zoldering hangt een olielampje. Rook prikt in zijn ogen. Hij steekt de deel dwars over en doet een deur open waardoor hij naar binnen gaat. Hij schrikt: op een hoop stro ligt een jonge tengere vrouw, die hem met grote angstige ogen aankijkt.

Ze is nog jong, zo oud zou zijn zusje Margret nu ook zowat zijn. Margret was ook blond, maar zij had een blozend rond gezichtje. Dit is ingevallen en mager . . .

Dan ziet hij dat zij met beide handen een bundeltje beschermt, dat aan haar borst ligt en waar een klein hoofdje uit te voorschijn komt.

Het kapotte venster is met lappen toegestopt. Hij kijkt de vrouw aan.

„Margret . . .” zegt hij aarzelend.

Ze antwoordt niet; hij ziet dat ze bang is. Dan gaat hij naar haar toe. Ze wendt de ogen niet van zijn gezicht af; haar magere armen omklemmen het kind; zó bang is ze. Hij kan haar zien bibberen van kou en angst onder haar dunne lompen . . . Wat drommel; zij hoeft toch niet bang te zijn . . . hij zal haar toch niets doen!

Het is steenkoud. Ze moest beter toegedekt worden.

„Heb je het koud?” vraagt hij.

Geen antwoord. Haar ogen hangen aan de zijne. Stom en onbeweeglijk ligt zij daar. Ze mag het niet koud hebben. Hij zoekt naar iets om over haar heen te leggen, maar geen lap, geen vod is er in de hele kamer te vinden. Ineens denkt hij aan zijn mantel, de mooie blauwe mantel met zilver geborduurd en gevoerd met zacht bont!

Voorzichtig dekt hij er moeder en kind mee toe. Nu zullen zij wel warm worden.

„Zo,” zegt hij dan zacht, keert zich om en gaat zonder een woord heen.

„Nu!” vraagt Pacek begerig als hij terug komt.

De korporaal schudt het hoofd. „Niets,” zegt hij. „Nergens wat te vinden. We kunnen wel gaan.”

„Wat?! Helemaal niets gevonden?” zegt Pacek ongelovig. Jurg kijkt hem rustig aan.

„Neen, niets!” herhaalt hij.

Waarom lieg ik nu? vraagt hij zich af. Hij weet het zelf niet - maar het is toch maar beter dat Pacek die vrouw niet ziet.

Terwijl Pacek teleurgesteld de paarden zadelt, kijkt Jurg nog eens opmerkzaam om zich heen. Hij heeft het gevoel of hij nu voorgoed aan het afscheid nemen is. Daarbij valt zijn oog op de torenklok. Die zit dik onder het mos, maar is verder onbeschadigd; alleen het touw zal wel vergaan zijn. Omstreeks deze tijd van de dag werd hij altijd geluid, herinnert hij zich. Zou er nog klank uitkomen?

Vlug knoopt hij een paar touwen die hij altijd bij zich heeft aan elkaar en klimt dan haastig de torentrap op. Gelukkig, die kan hem nog dragen. Maar de volgende verdieping kan hij alleen bereiken door zich aan een balkon op te hijsen. Nu heeft hij

de balk waar de klok aan hangt pal boven zich. Hij maakt van het touw een lus, werpt die om de balk en begint te trekken; eerst behoedzaam, maar dan steeds sterker. En hoor: daar klinkt eindelijk een klokslag zo luid dat zelfs de paarden er van schrikken!

„Wat moet dat nu weer!“ roept Pacek kwaad.

„Het is Kerstavond!“ roept Jurg plagend terug en hij gaat door met zijn gebeier tot hij buiten adem is. Wijd en zijd weerklinkt het over de uitgestorven weilanden en moerassen.

Dan stijgen zij weer op en rijden spoorlags terug naar het kampement.

Een oude kroniek bericht:

In het boze jaar 1647 is ook een wonder geschied. Vreemde gebeurtenissen zijn in ons dorp voorgekomen. Een gerucht bereikte ons dat een grote menigte lansknachten naderde met moord en brand. Wij zijn allen met vrouw en kind in de dichte bossen gevluht. Alleen de jonge boer Kofel moest achterblijven, omdat zijn vrouw, juist van het kraambed genezen, onmachtig was op te staan.

Op Heilige Avond is er op de deur geklopt en Kofel heeft zich in angst verborgen, menend dat het de lansknachten waren. Het was echter de Heilige Michael, die het huis is binnengetreten in blauwe mantel en met gouden haar, juist als op het altaar van onze kerk. Hij is naar Kofels vrouw toegekomen en heeft haar ook met name genoemd. Hij heeft liefderijk tot haar gesproken, maar zij heeft van louter angst geen woord durven zeggen. Toen heeft de Heilige Michael haar met zijn mantel toegedekt en is verdwenen als een nevelbank. Terstond daarna is de torenklok gaan luiden, wat wij allen met lijfelijke oren gehoord hebben. Toch had niemand het dorp kunnen bereiken dan door het moeras waar geen vreemde de weg weet. De klok had ook geen klokketouw waarmee hij geluid had kunnen worden. Evenzo is een grote wolf die in de kerk gehuisd had, dood gevonden, zonder een spoor van verwonding. Daarover waren wij allen verwonderd en konden het niet geloven. Maar Kofels vrouw heeft de mantel kunnen tonen: hemelsblauw laken en veel vreemde tekens in zilver daarop geborduurd. Dit is ons allen een troost geweest en heeft ons hoop gegeven, dat God Zijn genadige ogen weer over dit land zou laten gaan en onze ellende en kommer in heil verkeren.

Daaronder staat nog:

Toen hebben wij na lange tijd het weer gewaagd ons land te bebouwen en kerk te houden en ook is de vrede in dat jaar 1648 gekomen en zo is dit wonder vol genade waarheid geworden.

Wie dit niet geloven kan, kome zelf en aanschouwe met eigen oog: de vrouw Margret heeft deze mantel met dankbaar hart aan de kerk geschonken en die ligt nu als dekkleed op het altaar. Wij hebben het op Heilige Avond gewijd en allen tezamen God gedankt.

De hoofdpersoon van dit verhaal is een Boheemse boerenzoon die zijn ouderlijk huis is ontvlucht om tegen de keizer en de protestantse vorsten te gaan strijden.

Het verhaal speelt in de dertigjarige oorlog, die met dezelfde vrede eindigde als onze tachtigjarige: 1648, vrede van Munster. De strijd loopt over de troonsopvolging in het Koninkrijk Bohemen. Partijen zijn: de room-katholieke Duitse vorsten en daar tegenover Keizer Ferdinand II met de protestantse. Door inmenging van Scandinavische vorsten (Christiaan IV van Denemarken, Gustaaf Adolf van Zweden) heeft de strijd zich uitgebreid tot een Europese oorlog.

Drie koningen

„Mam! Mam!”

Hijgend van het harde lopen was Gien het achterpoortje binnengehold en nog buiten op de plaats was ze al begonnen te roepen: „Mam! Mam!”

Ze was bij een vriendinnetje in huis gaan spelen en daar had ze zo iets moois gehoord, dat ze meteen naar huis was gevlogen om dát aan haar moeder te vertellen. Ze trok de keukendeur open, deed een paar streken met haar voeten over de deurmat en almaar riep ze: „Mam! Mam! waar bent u?”

Er kwam geen antwoord. Dan maar eens in de kamer kijken, want daar meende ze toch wel iets te horen.

Hans, haar broertje, speelde op de vloer met zijn autootje en haar zusje Anneke zat aan de tafel te tekenen.

„Waar is mama?”

„Boven, nog iets klaar maken voor straks, voor de kerstboom.”

Gien was de deur al uit, stommelde de trap op en riep alweer: „Mam! Mam!”

„Bedaar toch! Wat staat er in brand?” vroeg moeder, die de deur van de grote slaapkamer had opgedaan.

„O, mam, zò iets moois! Weet u wat mevrouw Van Dalen vertelde?”

„Welnee kind. Hoe kan ik dat nu weten? 'k Heb mevrouw Van Dalen de hele dag niet gezien!”

„Zal ik het vertellen? 't Is zó mooi!”

„Ja hoor. Vertel maar op. Je maakt me wel erg nieuwsgierig!”

„Nou, u weet wel dat er in de Akkerstraat zo'n heel klein winkeltje is?”

„Van Boon bedoel je?”

„Ja. En bij Van Boon is vanmorgen vroeg een kindje geboren. Een héél ècht kerstkindje! Fijn hè?”

„Of dat leuk is. Een dubbele feestdag voor mevrouw en meneer Van Boon. Hoor! Paps komt ook net thuis. Vertel het hem ook maar gauw!”

En daar holderdebolderde Gien de trap af. Ze vergat helemaal om vader goededag te zeggen en begon dadelijk te vertellen van het èchte kerstkindje dat bij Van Boon was geboren. Vader tilde zijn grote dochter hoog op.

„Meiske, het is voor mij niet zo'n groot nieuws. 'k Heb het net na de kerk gehoord. Maar fijn is het, hè?”

De deur van de kamer ging open en Hans stak zijn krullebol om de hoek. Met zijn donkere stem zei hij: „Mag de kerstboom aan? 't Is al zo donker.”

„Ja, jongetje ongeduld, we komen. Mama zal ook wel klaar zijn en dan gaan we gezellig om de kerstboom zitten.”

Nog geen kwartier later zaten ze allemaal in de kamer. Moeder met de beide meisjes op de bank en vader in een stoel. Hansje - hij was pas zes jaar - bij vader op de knie. Overal brandden kleine kaarsjes op gekleurde stenen schoteltes; maar in de kerstboom elektrische kaarsjes; dat vond vader veiliger. En die kaarsjes spiegelde weer in de glinsterende bollen van de kerstboom. 't Was net of er buiten ook nog een kerstboom stond en er kaarsjes brandden. Dat kwam van de ruit, die ook als een spiegel werkte. Hè, wat vonden ze het nu gezellig. En wat luisterden ze aandachtig toen vader de kerstgeschiedenis voorlas; vooral Gien. Ze was nog zó vol van het kindje, dat vanmorgen op kerstdag was geboren, dat ze er maar altijd aan moest denken. Bij Jozef en Maria dacht ze aan Van Boon en zijn vrouw. Zou mevrouw Van Boon ook Maria heten? En toen vader las van de engelen en de herders, zei ze in zichzelf: „Hè, nu moesten er ook eens herders bij Van Boon komen. Dan ging ik ook kijken. En misschien zitten er wel engeltjes op het dak van hun huisje.”

Nadat ze een paar mooie kerstliederen gezongen hadden, vroeg Gien opeens: „Mam, wat is dat: niet breed hebben?”

Moeder schoot in de lach. „Hoe kom je daaraan?”

„Nou, mevrouw Van Dalen zei, toen ze het over het kindje van Van Boon had: 't Is wel leuk, een baby'tje op Kerstmis, maar jammer dat ze het niet zo breed hebben.”

„O, jij denkt weer aan je kerstkindje. Ik zal je vertellen wat mevrouw Van Dalen bedoelde. Van Boon en zijn vrouw zijn nog maar kort geleden met dat winkeltje begonnen. Ze hadden maar weinig geld en nu moeten ze heel hard werken om wat te verdienen. Als ze alles betaald hebben, blijft er maar heel weinig over voor henzelf voor eten en kleren. En dat noemen de mensen dan: het niet breed hebben.”

„O,” zei Gien, „Jozef en Maria hadden het ook niet breed, hè? Maar toen heeft God de herders gestuurd en die brachten wel wat mee voor het kindje?”

„'t Staat wel niet in de bijbel, maar ik denk van wel,” antwoordde vader.

„Maar waarom komen er dan geen herders bij Van Boon?” wilde Gien weten. „Of zijn die niet arm genoeg?”

Nu was het moeder die antwoordde: „Nee, zó erg is het niet. Maar ik heb een mooi plannetje. Wanneer wij nu eens voor herders speelden en er voor zorgden dat ze bij Van Boon een paar dagen lekker konden eten. En 'k heb ook nog wel wat warme kleertjes voor het kindje.”

„Ja, ja!” riepen ze allemaal. „Dat is leuk, dat is enig! Mogen we er vanavond nog heen?”

„Dat lijkt me wel wat gauw,” zei moeder. „Maar ik zal er straks even heen gaan en vragen of en wanneer jullie naar het kerstkindje mogen kijken.”

Na de boterham was moeder heel even weg geweest en toen ze terugkwam zei ze: „Mevrouw en meneer Van Boon vinden het fijn dat jullie naar het kindje komen zien. Maar dan morgenmiddag om half vijf.”

„Nou, dat is niet echt,” vond Anneke. „De echte herders gingen er toch direct heen. Ze lieten alles in de steek. De juffrouw heeft het zelf verteld.” Ja, daar had ze wel een beetje gelijk in. Maar hoe moest dat nu?

Het was Hans, die een oplossing vond. Want wat zei dat wijze mannetje met zijn zware stem? „Dan zijn wij de drie koningen, die kwamen toch ook pas later!”

„En dat is nog veel mooier ook,” vond Anneke.

„Maar die kwamen op kamelen,” wist Gien te vertellen. „En die hebben we niet.”

Zo praatten ze even door; maar samen met moeder en vader werd er een heel leuk plannetje bedacht voor de volgende middag: ze zouden gekleed als drie koningen naar de Akkerstraat gaan, waar de familie Van Boon woonde, om het kindje te zien en cadeautjes te brengen.

„En nu naar bed Caspar, Melchior en Balthasar. Morgen praten we verder.”

„Wàt zegt papa nou tegen ons?” vroeg Hans.

„Dat hoor je morgen, koning Balthasar.”

Vol van de grote dingen die de volgende dag zouden gebeuren, gingen ze naar hun bedjes. Eerst Hans en Anneke en een half uur later ook Gien. Waarvan zouden ze dromen?

Toen ze de volgende morgen, op de tweede kerstdag, weer met zijn allen om de tafel zaten, werd er over niets anders gepraat dan over hun mooie plannetje.

„En waarom noemde papa mij nou Bal-bazaar?” moest Hans weten.

„O ja, dat zou ik jullie nog vertellen. In de bijbel staat niet veel over de koningen; daar staat alleen dat er enige wijzen kwamen. Ook niet hoeveel er waren. Maar de mensen hebben ervan gemaakt: *drie* koningen. En in de meeste verhalen is er één zwarte bij!”

„Hu,” riep Hans. „Zwarte Piet?”

„Nee, de zwarte heet Balthasar.”

„En ben ik dan zwart?”

„Nu nog niet, maar vanavond maken we je zwart. Héél echt!”

Dat zou wat moois worden; ze hadden er nu al plezier in.

„En hoe heet ik dan?” vroeg Gien.

„Jij wordt Caspar en Anneke heet vanavond Melchior.”

Ze vonden de namen eerst wel moeilijk, maar hun eigen mooie, vreemde naam kenden ze meteen.

„Wat duurt het nog lang vóór het halfvijf is.“ Dat dachten ze, maar de dag vloog voorbij. Moeder had 's avonds wat oude japonnen opgezocht waarvan ze voor de kinderen echte koningsmantels ging maken. Gien en Anneke mochten helpen. Hans hielp vader met het maken van de pakjes. En 's middags oefenden ze zich hoe ze moesten lopen en wat ze hadden te zeggen. 't Was lang niet gemakkelijk om voor koning te spelen! Maar om vier uur vond vader dat het zó best ging, dat ze ermee konden ophouden.

Toen kwam er nog een ogenblik waarin ze zóveel pret hadden, dat ze haast omvielen van het lachen. Hans werd zwart gemaakt! Vader hield een grote kurk even boven een kaarsvlam en wreef toen met de kurk over Hans' gezicht. En, ja hoor, na een paar maal was hij al een echt negertje. Wat zag hij er grappig uit. Natuurlijk moest hij zichzelf even in de spiegel zien.

„'t Is tijd. We gaan.“ Vader trok zijn jas aan en moeder haar mantel. Wat zouden de mensen hen nakijken! Maar dat viel erg mee. Er waren bijna geen mensen op straat; iedereen zat gezellig bij de kerstboom. Het was ook maar een klein eindje naar de Akkerstraat.

De familie Van Boon had de deur van de winkel niet op slot. Ze konden zo naar binnen, net of ze een boodschap gingen doen. 'Tingeling', zei de bel. Dadelijk ging de deur tussen de kamer en de winkel open; meneer Van Boon draaide het licht aan.

„Aha,“ riep hij, „daar zijn zeker de drie koningen die het kindje komen begroeten. Kom er maar in. Zijn moeder heeft hem nèt geholpen!“

Achter elkaar schuifelden ze naar de deur en toen ze in de kamer konden kijken, zagen ze mevrouw Van Boon in bed liggen en daarnaast: een klein ingepakt poppetje. Dat was dan het kerstkindje.

„Toe jò, jij eerst,“ zei Gien en ze gaf Hans een duwtje. Die wilde al doorlopen. „Je pakje nog!“ hielp Anneke.

Uit de mand die vader had gedragen, nam Hans het bovenste pak en stapte kordaat naar binnen. Het was een prachtig gezicht: zijn krullebol en daaronder zijn zwarte snoet. Plechtig droeg hij een rode mantel en daaronder een oude, zwarte maillot van Anneke. Met twee handen, recht vooruit gestoken, droeg hij een grote doos. Hij stapte tot voor het ledikant en zei keurig netjes: „Ik ben Balthasar, koning van het Morenland. Ik heb gehoord dat hier een kindje is geboren en daarom heb ik uit mijn land meegebracht een doos met *gouden* vruchten!“

Hij zette de doos op het bed, deed de deksel eraf en toonde de mooiste appels die er maar te vinden waren, echte *goudreinetten*.

Gien was vlak achter hem; ze droeg een glanzende groene mantel en een gouden band om het haar. Ze deed een stap naar voren en even plechtig als Hans zei ze: „En ik ben Caspar, koning van de Grieken. Ook in mijn land werd bekend dat er een kindje is geboren. Ik breng u wierook; daarmee kan de vader van het kindje een aangename geur doen ontstaan.“

En wat had zij te geven? Een doos met heel fijne sigaren. Die had vader op zijn verjaardag gekregen, maar hij liet ze nu aan meneer Van Boon geven.

Nu moest Anneke nog naar voren komen. Hoe zou dat gaan? Ze was altijd zo verlezen. Maar het scheen dat ze vanavond haar verlegenheid helemaal was vergeten. In haar gele mantel met een brede, rode sjerp, maakte ze een keurige buiging en zei met haar hoge stemmetje: „Het volk van Indië, waarvan ik, Melchior, de koning ben, stuurt voor de moeder van het kindje de beste mirre die het heeft!“

Uit een mooi papiertje haalde ze een grote fles eau-de-cologne, die ze - weer met een buiging - voor mevrouw Van Boon op het bed legde.

Daarna mochten ze allemaal mevrouw Van Boon een hand geven. En wat zagen ze? Mevrouw Van Boon had tranen in haar ogen; later vertelde Moeder dat ze erg ontroerd was geweest.

En natuurlijk mochten ze het kindje van heel dichtbij even zien. Zijn oogjes waren dicht en het had al lange, donkere haartjes. Met zijn kleine knuistjes wreef het zichzelf in het gezicht.

Als laatste ging Vader ook nog wat zeggen. „Meneer Van Boon,“ zei hij, „'t is geweldig fijn een kindje van God te ontvangen. Ik weet er alles van. Maar ik weet ook, dat het erg lastig is, wanneer de moeder een week in bed moet blijven. En morgen moet de winkel weer open. Daarom zit er nog wat in de mand waar u een paar dagen veel gemak van zult hebben. Kijkt u straks maar eens; die mand komt later wel te-

recht. En nu naar huis Caspar, Balthasar en Melchior, anders is het voor mevrouw Van Boon veel te vermoeiend!”

Ondertussen had moeder een pak opengemaakt en liet mevrouw Van Boon een hele stapel babykleertjes zien. „Ik zal ze wel niet meer nodig hebben. Kijkt u maar eens wat u ermee kunt doen.”

Op de terugweg naar huis waren de koningen hun waardigheid helemaal vergeten. Ze praatten honderd uit over het mooiste Kerstfeest dat ze hadden beleefd en over het liefste kindje dat ze ooit hadden gezien.

Heksie bezemsteel

Is het aardig, om dat tegen een oude vrouw te roepen, alleen maar omdat ze gebogen loopt, een kromme neus heeft en een zwarte kat?

Helemaal niet aardig, dat ben ik met je eens. Toch ga ik je nu vertellen van een jongen - niet eens zo'n erg nare jongen - die 'Heksie Bezemsteel', riep tegen een juffrouw van een snoepwinkeltje vlak bij zijn school.

Jopie Groenzoeter heette hij en hij zat in de tweede klas.

Juffrouw Van Dalen, de juffrouw op school, kon het best met hem vinden, en hij met de juffrouw, hij had alleen nu en dan rare invallen. Bevlieginkjes, noemde juf dat. „Jopie Groenzoeter, heb je weer een bevlieginkje? Ga dan even op de gang staan, tot je zelf denkt, dat het over is.”

Het duurde nooit lang tot het over was. Na een minuut of vijf op de gang, klopte Jopie netjes aan, vroeg of hij weer mocht binnen komen en dan had juf de rest van de tijd geen hem.

Verder was Jopie een eerste klas snoeper. De tandarts kon nog zulke mooie plaatjes uitdelen, waarop te lezen stond: 'Trek in snoep? Neem een appel' - Jopie voelde meer voor: 'Trek in snoep? Neem een heleboel'.

Toen er dan ook vlak bij school een nieuw snoepwinkeltje werd geopend, was Jopie er als de kippen bij om er een kwartje - van z'n oma - in dropstaafjes en klapkauwgum om te zetten.

'Ping-Pang', deed een bel boven aan de deur, en daar stond Jopie voor een toonbank, waar nu werkelijk alles waar de tandarts zo'n hekel aan had lag uitgesteld: dropstaafjes, kauwgumballen, zwart op wit, zuurstokken, en zo meer en achter die toonbank zag Jopie een gebogen vrouwtje met een soort van haakneus; op haar schouder zat een zwarte kat met felle, gele ogen.

Precies de heks van Hans en Grietje, dacht Jopie, keek het vrouwtje twee minuten zonder iets te zeggen strak aan en rende toen ineens als een haas de winkel uit - bom! tegen zijn vriend Frits aan, die juist met een kwartje van zijn oma wou binnengaan om dropstaafjes en zwart op wit in te slaan.

„Ga mee,” zei Jopie lacherig. „Daar binnen zit de heks van Hans en Grietje. Ze stopt je misschien wel in haar kolenhok en gaat je vetmesten.”

En toen waren ze samen naar een oud vertrouwd adres gegaan, om de kwartjes te besteden.

Misschien zou het daar bij gebleven zijn, als er niet een paar dagen later kaartjes bij de mensen in de bus waren gestopt:

GEOPEND:

Snoepwinkel IN DE RODE WIJNBAL
Alle soorten snoepgoed
Lage prijzen. Beleefd aanbevelend,

H. REKS

Iepengracht 23

Frits had zo'n kaartje bij zich toen hij op school kwam. „Dat is dat winkeltje, waar

jij toen uitgelopen bent," zei hij, „omdat er een heks achter de toonbank stond. Nou, daar is niks van aan! En ik ga eens kijken wat er allemaal te koop is."

Jopie las het kaartje vol aandacht en riep toen uit: „Nou, wat heb ik gezegd? Ze heet juffrouw Reks en ze is een heks." En of Frits al beweerde dat heksen niet bestonden, Jopie zei: „Juffrouw Reks bestaat wèl" en daar kon Frits niet veel op terugzeggen.

Toen ze die dag uit school kwamen - het was vier uur, maar al een beetje donker, want 't liep naar de kerstvakantie - zag Jopie het gebogen figuurtje van de juffrouw uit de snoepwinkel voor zich uit lopen.

„Daar heb je d'r," fluisterde hij en gaf Frits een stomp. „Daar heb je die heks van dat winkeltje. Laten we Heksie Bezemsteel tegen haar roepen."

„Niet doen," fluisterde Frits terug, maar toen werd Jopie juist erg dapper en schreeuwde: „Heksie Bezemsteel!"

Daarna rende hij meteen een zijstraat in - zo erg dapper was hij dus ook weer niet - en Frits rende mee van de schrik.

Was het daar nu maar bij gebleven, dan was er niets gebeurd. Maar van die dag af, als Jopie voorbij dat winkeltje kwam, kon hij het niet laten om als een dolle het deurtje open te gooien, 'Heksie Bezemsteel', te brullen en weg te rennen.

Eenmaal durfde hij een eind verderop stilstaan en omkijken. Hij zag toen juffrouw Reks voor haar winkeltje staan, met haar vuist dreigend omhoog.

Die kan me toch niet krijgen, dacht Jopie. Toch rende hij met een reuzenvaart naar huis.

Niet lang voor de kerstvakantie had Jopie op school iets in zijn kastje, dat hij Frits wou laten zien. Frits zat naast hem, en Jopie stootte hem aan en fluisterde: „Kijk eens wat ik hier heb! Een rotje!”

„Heb je een ratje?” vroeg Frits. „Hoe kom je daaraan?” en hij keek een beetje of hij griezelde.

„Nee, een rotje,” zei Jopie zachtjes met één oog naar juf, die iets in de kast aan het zoeken was. En hij liet een rond blauw dingetje zien, zoiets als een batterij, waar een ijzeren staafje uitstak.

„Dat is voor oudejaarsavond,” legde hij uit. „’t Geeft een reuzenknal als je het aansteekt en dan weggooit. Dat ga ik straks in het winkeltje van Heksie Bezemsteel naar binnen gooien, schrikt dat mens zich ’t mikmak. Net goed!”

Frits wou eigenlijk zeggen: „Waarom moet je haar laten schrikken? Ze heeft je nog nooit wat gedaan.” Maar hij vroeg alleen: „Heb je dan lucifers?”

„Nou en of,” zei Jopie trots en liet een vol doosje zien. „Uit de keuken gepakt.” Toen riep de juffrouw: „Jopie en Frits! Is het uit met dat gebabbel? Doorwerken, denk er om!”

Om vier uur stond Frits’ moeder voor de school. Ze zouden samen een nieuwe broek

en schoenen kopen. Daardoor wist Frits niet of Jopie werkelijk zoals hij van plan was dat rotje bij juffrouw Reks naar binnen had gegooid. En het hem vragen kon hij ook niet, want de juffrouw had hem meteen toen hij binnenkwam op een andere plaats gezet.

„Frits en Joop kunnen beter niet meer naast elkaar,” had ze gezegd. „Die praten me te veel samen.”

Dan vraag ik het wel in het speekwartier, dacht hij, maar dat hoefde niet meer. Want o heden o heden, de les was nog niet lang aan de gang, of daar kwam het schoolhoofd binnen. En boos dat hij er uit zag! 't Was echt wel een aardige man; hij kon grapjes maken dat ze allemaal gierden van het lachen, maar nu stond zijn gezicht niet naar grapjes, nee, helemaal niet. Hij had zijn bril niet op en zijn ogen waren heel streng.

„Juffrouw Van Dalen, ik kom over iets praten dat niet zo prettig is,” zei hij. „Kan het even?”

„Natuurlijk, meneer,” zei juf en je kon zien dat ze schrok. „Kinderen, pennen in de gleuf en armen over elkaar.”

De meester keek eerst eens de klas rond, zijn ogen gingen van het ene kind naar het andere. Toen zei hij: „Er is iets heel naars gebeurd in een snoepwinkeltje hier vlak bij de school. Daar is gisteren iets naar binnen gegooid dat met een knal uit elkaar spatte. Eerst werd de deur opengegooid, een jongen riep Heksie Bezemsteel en toen klonk er een knal en juffrouw Reks van het winkeltje schrok en haar poes schrok. Juffrouw Reks viel over de poes en bezeerde zich zo, dat ze niet meer overeind kon komen en de poes is het winkeltje uitgerend en niet meer terug gekomen. Iemand die wat kwam kopen heeft haar naar bed geholpen en een dokter gehaald, en die iemand heeft nog een tijd naar de poes lopen zoeken, maar die was niet meer te vinden. En nu zit juffrouw Reks op een stoel met haar been op een andere stoel en is nog het meest verdrietig over die poes. Ze heeft haar bovenbuurman verteld dat er al altijd een jongen haar deurtje opengooide en 'Heksie Bezemsteel' schreeuwde. En dat ze altijd wel dacht dat die jongen van deze school was, omdat er hier niet veel andere scholen in de buurt zijn en het meestal meteen na vieren gebeurde, maar dat ze er nooit over was komen klagen, omdat ze had gedacht: 't zal vanzelf wel weer overgaan. Maar die buurman was nu naar school gekomen. Meester, had hij gezegd, dit wordt toch te gek. Ik ben zelf vroeger óók een rakker geweest, maar een oude juffrouw laten schrikken en uitschelden, dat had ik toch niet in mijn hoofd gehaald. - En nu wil ik wel eens weten,” zei de meester, „of het een jongen van mijn school is die deze laffe streken heeft uitgehaald! Die arme vrouw, die daar met haar been op een stoel moet zitten en ondertussen verdriet heeft om haar weggelopen poes, waar ze heel veel van houdt! Dat is toch erg. Als het een jongen van deze klas is die dat gedaan heeft, laat hij het dan vertellen. Dan kunnen we zien wat er te doen valt om er iets van goed te maken.”

Er viel een stilte. Niemand zei iets. De meester en ook juf keken ernstig de klas rond. Daar stak een van de meisjes, Tineke Terlingen, haar vinger op.

„Meester, ik denk dat wij die poes hebben,” zei ze. „Gisteravond laat ging mijn moeder vast de vuilniszak buiten zetten en toen kwam ze binnen met een zwarte poes op haar arm. Ze zei dat ze die op de stoep gevonden had. Ze heeft hem melk gegeven en wat eten en vanmorgen lag hij op een stoeltje bij de kachel. Een lief dier, nou!”

„Tineke, hebben jullie wel een mandje waar die poes in kan?” vroeg de meester.

„Ja meester.”

„Breng jij dan om vier uur die poes naar dat winkeltje en vraag of die van haar is; dan hebben we die kwestie tenminste opgelost. Dat doet me dan weer wat plezier! Maar nu over dat andere, over dat schelden en dat gooien met dat rotje, want zo heet zo'n ding toch, is het niet?"

Ze knikten allemaal ijverig.

„Wie heeft dat op zijn geweten?"

Niemand antwoordde, ook Jopie Groenzoeter niet. Ik kijk wel uit, dacht hij, als die Frits ook maar zijn mond houdt. En dat dééd Frits; die wou geen verklikker zijn.

„Nu," zei de meester toen, „'t is ook niet gezegd dat het een jongen van deze klas, zelfs niet dat het een jongen van deze schóól is. Ik hoop dat maar. Als de jongen die het gedaan heeft wel in deze klas zit, laat hij het dan alsjeblijft om vier uur aan mij of aan juffrouw Van Dalen komen vertellen. Dan kunnen we zien wat eraan te doen is.

De meester ging weg en het bleef stil in de klas. Het viel niemand op dat Jopie veel meer kleur had dan anders; alleen Frits draaide zich om en keek naar hem.

Niemand kwam bij de meester om te vertellen dat hij de narigheid bij juffrouw Reks op zijn geweten had. Wel vertelde Tineke de volgende dag dat de poes werkelijk in het snoepwinkeltje thuis hoorde. Haar ogen straalden ervan.

„Blij dat ze was," zei Tineke. „Ze wou me allemaal snoep uit haar winkeltje geven, maar dat heb ik niet aangenomen. En moeder vond dat ik gelijk had. En weet je wat moeder nog meer zei? Dat we allemaal wat geld van huis mee moeten nemen; een dubbeltje of een kwartje en dan wat fruit voor haar kopen."

„Dat is een goed idee," zei juf. „Een kind heeft haar die narigheid bezorgd en andere kinderen proberen er iets van goed te maken."

Iedereen bracht wat mee, óók Jopie. En juf verzamelde het geld en kocht er wat lekkere druiven en sinaasappels voor. „Ik ga met je mee, om het er heen te brengen Tineke. Maar zullen we dan ook een jongen meenemen en die door loten aanwijzen?" zei juf. „Een getal onder twintig, jongens, ik schrijf het hier achter op het bord."

En het was Jopie Groenzoeter die het goede getal noemde! Hij had eigenlijk niet willen meeraden, maar hij dacht: Dat kan ik niet doen. Maar ik wil het niet winnen. Ik noem een gek getal, nul bijvoorbeeld.

En toen wàs het nul, dat zul je altijd zien!

Ja hij moest mee. Méé, door het deurtje dat hij zo vaak had opengegooid, méé door dat winkeltje waar juffrouw Reks door zijn schuld zo lelijk was gevallen, en mee de achterkamer in, waar juffrouw Reks met een been in stijf verband op een stoel zat en waar de teruggekeerde poes ijverig om iedereen heen liep te strijken.

Jopie durfde niet goed naar juffrouw Reks te kijken en helemaal niet naar dat been in verband. Hij hoorde wel haar stem, een heel aardige, vriendelijke stem.

„O, wat ben ik daar blij mee," zei die stem, „wat een mooie druiven en wat een grote sinaasappels! Hebben de kinderen daarvoor geld opgehaald? Wilt u ze dan heel hartelijk bedanken? Wat een geluk dat er toch zoveel aardige kinderen bestaan!"

„Die jongen waardoor u zo gevallen bent was anders niet zo aardig," zei de juf. „We weten niet wie het is, hij kan wel van een andere school zijn maar wij vonden het allemaal een nare streek, hè jongens?"

„Nou en of!" zei Tineke. Jopie zei niets, die knikte maar wat. Ze namen afscheid van juffrouw Reks en wensten haar het beste.

De kerstvakantie was begonnen en voor de deur van het snoepwinkeltje wensten Tineke en Jopie hun juf een prettige vakantie toe en gingen toen ieder hun eigen weg.

Maar toen Jopie 's avonds in bed lag, kon hij niet slapen. Hij moest zoveel denken (en daar had Jopie doorgaans niet zoveel last van).

„Ik ga haar een kerstbrood geven,” besloot hij toen. „Ik vraag of ik geld uit mijn spaarpot mag halen.” En met die gedachte sliep hij eindelijk in . . .

„Natuurlijk Jopie,” zei moeder de volgende dag, „voor zoiets mag je altijd geld uit je spaarpot halen. Erg lief van je bedacht jong.”

Die Jopie! Hij werd geprezen, maar hij voelde wel dat het niet erg op zijn plaats was. Hij had zijn moeder niet verteld wat hij juffrouw Reks had toegeschreeuwd. En niets verteld van dat rotje.

Nou ja, als ze dat kerstbrood van me gehad heeft, dan is alles weer in orde, dacht hij. Maar ik ga niet weer die achterkamer in. Ze hoeft niet te weten dat het van mij komt en ik wil dat been in verband niet meer zien. Ik doe dat winkeldeurtje open, gooi dat brood naar binnen, doe 't deurtje weer dicht en ren weg!

Ja, dat was niet zo moeilijk voor Jopie: deurtje open, iets naar binnen gooien, wegrennen - dat had hij wel meer gedaan! Maar toen hij aankwam bij 'De rode Wijnbal' was het deurtje op slot - en daar stond hij met zijn kerstbrood.

„Aanbellen? Voor geen goud,” dacht Jopie. En net wilde hij, met zijn brood rechtsomkeert maken, toen een stem zei: „Moet je bij juffrouw Reks zijn, kerel? Wacht, laat mij dan even de deur voor je openmaken. Ik ben de bovenbuurman en ik heb de sleutel.”

Er was geen ontkomen aan. Jopie moest mee, door het donkere winkeltje naar de gezellig verlichte achterkamer.

Daar zat juffrouw Reks. Ze had de radio aan en luisterde naar mooie kerstmuziek. Maar toen Jopie en de buurman binnenkwamen, zette ze meteen de radio af en riep blij: „Kijk, kijk, bezoek, is dat even fijn! Wil je een glas cola, beste jongen? Och buurman, schenk even voor hem in, je weet waar het staat!”

En toen Jopie het kerstbrood op tafel legde, sloeg ze de handen in elkaar en kon geen woorden vinden om hem te bedanken.

„Zie je buurman, wat die beste kerel me daar komt brengen? Ik zeg toch, dat de meeste kinderen hartjes van goud hebben!”

„Behalve dan toch die jou heeft laten vallen,” zei de buurman. „Maar ik ga nu weer naar boven. Hier jongen, de sleutel. Gooi die straks maar bij mij door de bus. Dat kun je toch wel, hè?”

„Ja, meneer,” mompelde Jopie.

En daar zat hij nu. Hij nam kleine slokjes van de cola en knabbelde wat aan chocoladekransjes - uit het winkeltje natuurlijk, dacht hij - en ondertussen praatte juffrouw Reks tegen hem, zo aardig en vriendelijk dat hij zich helemaal op zijn gemak begon te voelen.

Maar ineens kreeg hij een schok, want hij hoorde juffrouw Reks zeggen:

„Wat is het toch jammer dat er ook on aardige kinderen zijn. Als ik jou zo zie zitten, kan ik me niet voorstellen dat een andere jongen mij steeds heeft uitgescholden en zo'n akelig knalding bij me naar binnen heeft gegooid. Hij heeft er misschien niet erg bij nagedacht en ik ben ook niet echt boos op hem, maar ik wou toch dat ik wist wie het was. Dan zou ik eens vriendelijk met hem praten. Zeg, als jij er eens achter komt wie het geweest is, vraag hem dan hier te komen. Ik zal hem heus niet opeten . . .” en toen begon ze erg te lachen. „Al lijkt ik dan ook op de heks van Hans en Grietje.”

En die rare Jopie, die eigenlijk niet eens had willen binnenkomen, maar het kerstbrood had willen neerleggen en hard weglopen, zei ineens:

„Ik heb het gedaan.”

Het drong eerst nog niet eens tot juffrouw Reks door. Ze was nog aan het lachen om haar eigen grapje en zei: „Wát heb je gedaan, beste jongen?”

„U uitgescholden en met dat rotje gegooid,” zei Jopie zacht.

„Heb jij . . .” Juffrouw Reks lachte nu ineens niet meer en keek hem aan. „Jij???”

„Ja, ik . . .” Jopie wilde nu het liefst weglopen, maar dat deed hij niet. Hij zat heel stil op het puntje van zijn stoel. Hij keek niet naar juffrouw Reks, maar naar een bloemetje op het vloerkleed. En toen voelde hij een hand onder zijn kin en de aardige stem van juffrouw Reks zei: „Geef me een hand kerel. Wat vind ik het fijn dat je me dát vertelt! Nu kan ik weer rustig in mijn winkeltje staan, want ik weet zeker dat jij me niet meer plagen zult.”

En je kunt er van opan dat Jopie juffrouw Reks niet meer heeft geplaagd. Hij werd een vriendje van haar. Soms, als hij wat laat uit school kwam, zei zijn moeder: „Zeker weer juffrouw Reks geholpen, hè?” „Ja,” zei Jopie dan, „geholpen met de pakken. Er was weer snoepgoed aangekomen.”

En het hoofd van de school kreeg een paar dagen later een briefje van juffrouw Reks, waarin stond dat ze nu wist welke jongen dat rotje had gegooid. Maar ze waren nu goede vrienden, er hoefde niet meer over te worden gesproken.

Kerstspel voor de huiskamer

Kleine Wim zit met zijn grotere boer en zus, Jan en Jet, bij de kerstboom. Jet heeft zojuist het kerstverhaal voorgelezen. Wim vond het prachtig. Hij zou ook wel, net als de koningen, geschenken willen brengen aan het Kind in Bethlehem. Jan en Jet doen mee, alle drie zoeken ze een geschenk uit. Daarmee gaan ze op pad. Maar onderweg raken ze stuk voor stuk hun gave kwijt, en Bethlehem vinden ze niet. Met lege handen komen ze bij de kerstboom terug: ze hebben niets meer voor het Kindje in Bethlehem.

Maar jullie hebt immers alles gegeven? zegt moeder. En vader meent: eigenlijk hebben jullie Bethlehem wèl gevonden . . .

Zo is in het kort de inhoud van het volgende spelletje. Lees, voor je het op een van de kerstdagen gaat spelen in jullie huiskamer, met elkaar het stuk goed door. De hele familie kan meedoen, zelfs oma. Als je met voldoende kinderen bij elkaar bent, kun je het ook zonder volwassenen instuderen.

Zoek alles uit wat je nodig hebt, verdeel de rollen, en richt de kamer waar de kerstboom staat als speelruimte in.

Ga daarna spelen, een keer, twee keer, net zolang tot het gaat. Je hoeft de rollen niet uit het hoofd te leren, als je maar weet wat er gaat gebeuren. Maak het langer of korter, net zoals je invult. Maar spreek met je eigen woorden. Je zult zien dat het spel dan veel mooier wordt dan het geschreven staat.

Veel succes!

OP ZOEK NAAR BETHLEHEM

spelers: 3 kinderen: kleine Wim, Jan en Jet
oud vrouwtje met blok hout
jongetje met mand
jonge man en vrouw bij wiegje of bedje
vader en moeder

nodig: omslagdoek
stuk brood
kaars
blok hout
mand
(poppe)wieg of bed

EERSTE TAFEREEL

Wim, Jan en Jet zitten bij de kerstboom (als die er niet is, bij een tafeltje)

Jet op bankje, boek op schoot

Wim en Jan elk aan een kant

Jet „En de koningen brachten geschenken voor het kleine Kindje Jezus . . .”

Wim Hè, wat een mooi verhaal!

Jan 't Kerstverhaal. Poeh, dat heb ik al zo vaak gehoord.

Jet Nou, dat geeft toch niks?

Wim (*dromerig*) Als ik een herder was, of een koning . . .

Jan Wat dan? Wat deed je dan?

Jet Dan ging je zeker ook naar Bethlehem.

Wim Dan bracht ik ook geschenken mee.

Jan (*opspringend*) Dàt gaan we doen. Vooruit, alle drie een geschenk uitzoeken.

Jet Hè ja; Wim, ga jij ook wat halen.

Wim Maar dat kan toch niet? Hier is Bethlehem niet.

Jan (*ongeduldig*) Joh, we doen net alsof. Als je 't goed speelt is het net echt.

Jet (*haalt doek, bijvoorbeeld uit een kast*)

Kijk, ik heb een warme wollen doek, want kleine kindertjes hebben 't gauw koud.

Jan En hier is een flink stuk brood voor de dieren in de stal.

Wim Ik neem een kaars mee, voor als het donker wordt.

Jan Kom. Ik loop voorop, want ik zoek de weg. We gaan door een groot en donker bos.

Jet Wij komen achter je aan. Ga je mee Wim? (*slaat doek om en neemt Wim bij de hand. Hij houdt zijn kaars voor zich uit*)

TWEDE TAFEREEL

Jan, Wim en Jet lopen een eindje. Er strompelt een oud vrouwtje met een blok hout langs. Ze gaat zuchtend zitten.

Wim Wat een oud vrouwtje gaat daar. Zag je dat Jet?

Jet (*kijkt om*) Ze is op een boomstronk gaan zitten.

(ze staan samen stil; Jan die doorgelopen is draait zich om en roept)

Jan Hee, waar blijven jullie?
 Wim Kom 's hier!
 Jet Kunnen we u helpen?
 Vrouwtje Ach nee kinderen, dank je wel. Als ik uitgerust ben ga ik verder. Ik heb een stuk hout gezocht in het bos.
 Jan Zal ik dat eens even voor u dragen? Ik ben sterk!
(hij neemt het blok op)
 Vrouwtje Nou, dat is fijn jongen. Dat blok is zwaar.
(ze gaan met zijn vieren op weg, 't vrouwtje strompelt achteraan. Na een stukje lopen blijven ze bij een (kamer)deur staan.)
 Hier is het. Leg het blok maar neer. Dank jullie wel. Ik ga dadelijk vuur maken, dan word ik wel weer warm.
 Jet Heeft u het zo koud? U hebt ook veel te weinig aan.
(ze grijpt de doek en legt die om de schouder van de vrouw)
 Zo, dat is beter. Het is een lekker warme doek.
 Vrouwtje Dank je, lieve kind, dank je heel erg.
(Ze neemt het blok en gaat door de deur, die ze achter zich sluit; de drie kinderen staan een beetje bedremmeld buiten)
 Jan Sufferd, nou ben je je geschenk kwijt.
 Jet *(haalt schouders op)*
 Nou ja, ik kon haar toch niet zo in de kou laten?
 Wim We hebben het brood nog. En de kaars.
 Jan Dat is waar. Vooruit, verder maar weer.
(ze stappen op, in dezelfde volgorde)

DERDE TAFEREEL

*Er komt een jongen aan met een mandje. Hij houdt Jan tegen.
 Jet en Wim komen erbij staan.*

Jongen Zeg, wil je m'n konijntje kopen?
 Wim Wat moet ik met een konijn? Wil je hem kwijt?
 Jongen Ik wil 'm helemaal niet kwijt.
 Jet En je gaat hem verkopen!
 Jongen Ja, 't beest moet toch eten. Hij heeft honger, en ik heb niks voor hem.
 Wim Jan heeft wel een stukje brood.
 Jan *(boos)* Hou toch je mond joh, dat is toch mijn geschènk!
 Jet Laat eens kijken.
(jongen zet mand op de grond en doet hem open. Ze hurken eromheen)
 Wim Wat een lief konijntje!
 Jet *(aait)* Hij heeft zo'n zacht vel.
 Jan Zo'n konijn zou ik ook wel willen hebben. Zonde om zo'n beest weg te doen. *(Hij pakt zijn brood en breekt er een stukje af)*
 Hier, eet op. Arm dier, heb je zo'n honger?
(Plotseling duwt hij de jongen de rest van het brood in de hand)
 Daar, pak aan. Enne, zorg maar goed voor hem...
(Jan draait zich om en loopt weg, trekt Jet en Wim mee. Jongen kijkt ze verbluft na, pakt zijn mand en loopt de andere kant uit.)
 Jet Nou ben jij je geschenk ook kwijt.
 Jan *(haalt schouders op)*
 Dat beest kan ook niet helpen dat hij honger heeft.

Wim We hebben mijn kaars toch nog.
Jan Die nemen we mee. Kom!

VIERDE TAFEREEL

*In een donkere hoek van de kamer stellen we ons een huisje voor. (Maak eventueel een afscheiding met wasrekjes of iets dergelijks)
(Binnen in het donker zitten een jonge man en vrouw bij een wiegje of bedje. De kinderen komen aanlopen. Wim houdt zijn kaars nog steeds stevig vast)*

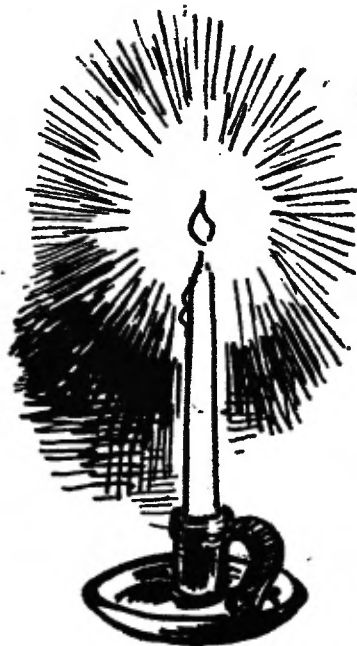
Jet Kijk eens, wat een grappig huisje!
Wim Het lijkt wel het pannekoekenhuisje van Hans en Grietje . . .
Jan Nou, dan zullen we eens kijken waar de toverheks is.
(ze gaan alle drie door het raam staan gluren)
Jet *(verschrikt)* Joh, er wonen mensen!
Jan Nou, we mogen toch wel kijken! We doen toch zeker niks.
(deur gaat open, jonge man komt naar buiten)
Man Zoeken jullie iets?
Jan We kijken alleen maar.
Jet We wisten niet dat hier mensen wonen. Het zag er zo donker uit.
Wim Hebt u geen licht?
Man Er is hier in 't bos geen elektrisch licht. We branden meestal een olielamp.
(jonge vrouw komt erbij)
Vrouw Jullie mogen wel even binnenkomen!
(ze schuifelen allemaal naar binnen)
Jet O, daar staat een wieg. Heeft u een baby?
Vrouw Ja, we hebben een klein jongetje.
Wim *(opgetogen)* Dan zijn we toch in Bethlehem!
Vrouw *(lachend)* Nee, hier is Bethlehem niet.
Jan Maar waarom is de olielamp niet aan? 't Is hier pikdonker.
Man De olie is op. Ik moet morgen eerst nieuwe halen in het dorp.
Vrouw *(loopt naar de wieg en neemt kind (pop) op)*
Kom maar jongetje, ik zal je helpen. Hè, lastig, zo zonder licht.
Wim U mag mijn kaars wel even gebruiken.
Man Dat is aardig van je. *(Steekt kaars met lucifer aan. Ze gaan allemaal om de vrouw staan en kijken naar het kind)*
Jet Wat een schattig kindje!
Jan Nou, ik vind 't maar een wurm, hoor.
Jet Doe niet zo flauw, jij.
Vrouw Fijn om wat licht te hebben. Dat mag niet meer, dat we zonder olie zitten.
Wim *(spontaan)* U mag de kaars best houden, hoor!
Jet en
Jan *(geschrokken)* Wim, je geschenk!
Wim Gaan jullie nou mee . . . Dag meneer, dag mevrouw.
Vrouw Dag kinderen.
Man En nog wel bedankt!
Jet, Jan Dag mevrouw, meneer.
(ze gaan alle drie naar buiten)
Jan Ziezo, nou hebben we niks meer.

Wim Ze zaten zo in het donker . . .
Jet Laten we maar naar huis gaan.
Wim Bethlehem is hier toch niet.
(ze lopen weg, in de richting van de kerstboom)

VIJFDE TAFEREEL

De kinderen komen weer bij de kerstboom terug, waar vader en moeder wachten. De andere meespelers en huisgenoten komen stilletjes om de boom staan.

Jan Daar zijn we weer.
Jet Zonder geschenken.
Wim En Bethlehem hebben we niet gevonden.
(Jet hurkt bij de boom, Wim gaat naast haar op zijn knietjes zitten, Jan gaat naast hen staan)
Jet Ik had een warme wollen doek voor 't kleine kindje in de kribbe. Maar die heb ik aan een oud vrouwtje gegeven. Ze had 't zo koud.
Jan Het brood voor de os en de ezel in de stal heb ik aan een konijn gegeven, dat honger had.
Wim Mijn kaars brandt bij een kindje dat in het donker lag. Maar 't was het kerstkindje niet . . .
Jet We hebben niets meer om te geven.
Moeder Maar jullie hebben alles gegeven!
Vader En ik geloof, dat jullie Bethlehem toch hebt gevonden . . .

Spoorzoeken in de kerstdagen

Het gaat er hierbij om dat 'de schat' waar het spoor heen leidt, een nog kale kerstboom is, die door de deelnemers tot een versierde kerstboom wordt omgetoverd. Je kunt er een echte, niet te grote en wat los staande spar in bos of tuin voor uitkiezen, maar ook een van tevoren op een bepaalde plek geplaatste, al afgehakte kerstboom in houder of op een houten kruis. Deze boom wordt van tevoren voorzien van een kerstboompiek in de top, waardoor duidelijk wordt aangegeven dat hij het einddoel van de tocht is.

De route - of de routes - leiden in een tuin - of buiten, in een stuk bos - naar deze boom. De weg erheen wordt aangegeven door kerstboomversiersels in plaats van de gekleurde wollen draadjes, veertjes of pijlen op de grond die dat meestal moeten doen. De deelnemers krijgen bij de start ieder een mandje of tas en een uitleg of geschreven mededeling voor de spelregels. Ze moeten de versiersels die de route aangeven verzamelen. Als ze bij het einddoel, de boom dus, zijn aangekomen, gaan ze die boom naar eigen smaak ermee versieren. Wanneer alle deelnemers zijn aangekomen en alle versiersels zijn opgehangen, kunnen allen samen een kerstlied zingen, of luisteren naar een kort kerstverhaal.

De route zelf kan één weg zijn, die alle deelnemers volgen. De versierselen zijn van tevoren zo opgehangen dat zowel grote als kleine kinderen kansen hebben ze te vinden. Ook kunnen twee of meer routes worden uitgestippeld door verschillende kleuren te gebruiken en die routes gemakkelijk en moeilijker te maken. Per route moeten de versiersels in één kleur worden gehouden: bijvoorbeeld, zilver, goud, rood, blauw. Daardoor zijn er geen vergissingen mogelijk als routes elkaar kruisen.

De versiersels kunnen van tevoren door de deelnemers zelf worden gemaakt, waardoor ze weinig kosten. Ze moeten bestand zijn tegen regen en wind. Je kunt ervoor nemen:

Kleine kerstballen.

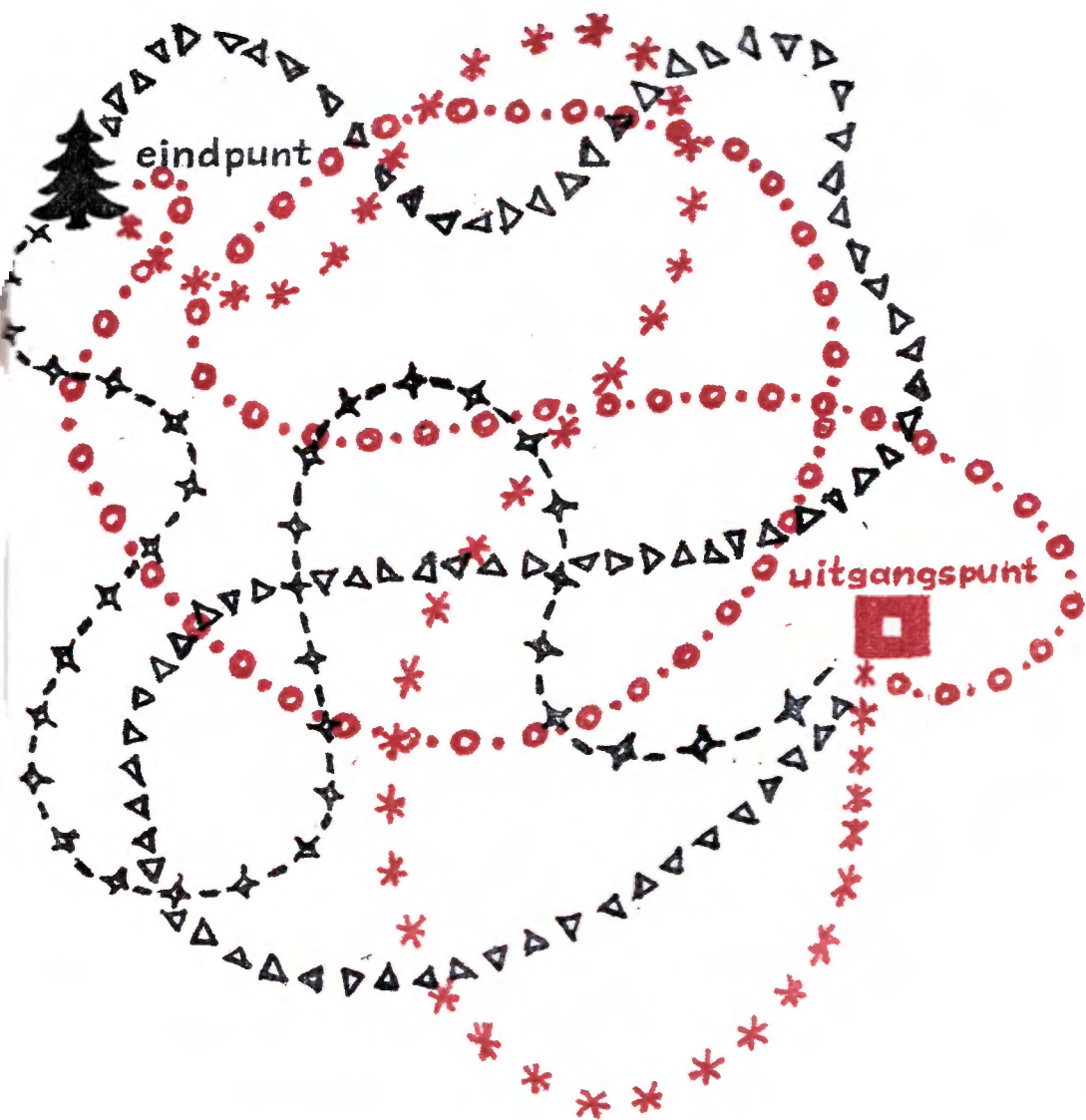
Lametta slingers, die verkrijgbaar zijn in zilver, goud en nog andere kleuren. Als je deze slingers in stukjes van 15 à 25 cm knipt, aan het einde een dun ijzerdraadje erom doet en ze daarna vertikaal aan takken, struiken en in bomen hangt, kunnen grote en kleinere kinderen ze gemakkelijk zien.

Ook kun je van zilverpapier of aluminiumfolie niet te grote ronde ballen vormen. Je kunt evengoed vloeipapier nemen, waaromheen zilverpapier wordt gekneet. Hang de ballen aan dun ijzerdraad, dat je er op één plek als een vishaakje doorheen duwt. Je kunt deze ballen nog versieren met kralen of met bessen, kleine hulstblaadjes enzovoort, die je met een speld erin steekt.

Wit schuimplastic, dat nogal eens wordt gebruikt om er dozen mee te voeren waarin apparaten worden verkocht (mixer, klok, enzovoort), kan worden uitgesneden tot alle mogelijke figuren. Je kunt die gemakkelijk oprijgen, of versieren door er spelden in te steken waaraan een kraal is geregen.

Tenslotte zijn er nog allerlei balletjesslingers te koop. Als je die balletjes opnieuw oprijgt tot snoeren van 10 tot 15 stuks, die je dan ophangt - of als je ze als een 'armbandje' om een tak heenschuift (neem hiervoor 25 tot 30 balletjes), dan geeft dat ook een vrolijk effect.

Omdat in december bomen en struiken kaal zijn, vallen deze versiersels, zo klein als ze zijn, goed op als ze met zorg worden opgehangen. Maar denk er vooral aan dat ieder steeds één kleur moet kunnen volgen - vooral als de wegen elkaar kruisen!

Wintersoep voor vier personen

(recept voor grotere kinderen)

Het zou wel leuk zijn als je op 24 december, als moeder het toch al zo druk heeft met allerlei voorbereidingen, voor het eten zou zorgen. Het kan best een eenvoudige maaltijd zijn, waarvan het klaarmaken weinig tijd kost. Als je ondertussen steeds opruimt, vraagt de afwas naderhand niet veel tijd meer. En dan kan de kerstviering al vroeg op de avond beginnen.

Het is praktisch voor deze dag een lekkere soep te koken. Als je allerlei fruit als toetje kiest en de tafel mooi dekt, heeft alles een feestelijk aanzien.

Lees, voordat je gaat beginnen, het recept goed door om alles wat je erbij gebruiken moet, al van tevoren te kunnen verzamelen. Als je dat doet, hoef je niet halverwege weg te rennen om vergeten dingen op te zoeken, en daardoor brandt je soep niet aan.

voor de soep:

een blik bruine bonen
een pond geschilde aardappelen
1 grote of 2 kleine winterwortels
4 dikke preien
een blikje tomatenpuree
zout, peper en een bouillonblok

koffieroom
(paprikapoeder)

op de tafel moet je klaarzetten:

gesneden stokbrood
geraspte kaas
zout en peper
knoflookpoeder (voor wie ervan houdt)

Als je met z'n tweeën bent, kan één van jullie de tafel alvast dekken. Leg er rood lint over, zet een fruitschaal met sinaasappels, mandarijnen en noten erop, kaarsen, en verder alles waarvan je vindt dat het als kerstversiering kan dienen. Misschien gebruikt je moeder aluminiumfolie; bedenk, als dat zo is, dat je van dit zilverkleurig materiaal leuke versieringen kunt maken voor de kersttafel. (Lees ook eens wat in de rubriek 'Zelf aan het werk' over versieringen staat.

Dek verder met diepe borden en lepels, en natuurlijk met de dingen die hierboven worden opgenoemd.

Denk je eraan voorzichtig te zijn in de keuken en de boel op te ruimen? Voor je moeder is een keuken vol rommel en vuile pannen allesbehalve een leuke kerstverrassing. En éerst handen wassen, voordat je gaat koken!

Nu de soep. Doe een grote, hoge pan halfvol water; gooi er een paplepel zout en niet te weinig peper in en zet de pan op een hoog vuur - zonder deksel. Snijd de aardappelen in stukken en doe die in de pan. Boen de wortels onder de lopende kraan goed schoon, snijd de groene uiteinden eraf en gooi die weg. Maak daarna op een plankje blokjes van de wortels, en doe die ook in de pan.

Van de prei moet je eerst aan de ene kant alle donkergroene stukken afsnijden en aan de andere kant de 'worteltjes'. Gooi dat weg. Snij, wat er van de prei over is, in ringen en was die in een teiltje met water goed schoon. Je kunt het best een paar keer schoon water nemen. Als er helemaal geen zand meer tussen de prei zit, mogen

de ringen ook in de pan. Dan gaat het bouillonblok erbij, en de deksel op de pan. Als alles kookt, moet je het vuur laag zetten. Het eten kan nu een half uur doorkoken, zonder dat je er in die tijd ook maar iets aan hoeft te doen.

Intussen kun je de keuken opruimen en de blikken met bruine bonen en tomatenpuree openmaken. Als het halve uur om is, mogen de bonen en de puree bij de pan in. Zet dan het vuur hoog, en roer goed in de pan totdat alles opnieuw kookt.

Daarna gaat de deksel er weer op en het vuur wordt laag gedraaid. Laat nu de soep nog een kwartier doorkoken, en kijk dan - door er met een vork in te prikken - of alles helemaal zacht is geworden. Dan is de soep gaar genoeg.

Zet alvast een teiltje met koud water in de gootsteen klaar, om de soep wat te laten afkoelen; pak een tweede grote pan en zet daar de groentezeef bovenop. Als je onder de pan met de zeef een vochtig doekje legt, verschuift de pan niet zo gauw tijdens het malen; en bovendien komen er geen krassen op het aanrecht.

Pak, als de soep gaar is, de pan heel voorzichtig van het fornuis en zet hem middenin het teiltje met water. Als je nu de soep gaat roeren - maar doe het niet zo wild, dat er water in de pan loopt! - wordt hij kouder. Ga net zo lang met roeren door totdat je denkt dat de soep koud genoeg is om gemalen te worden, zonder dat jij je daarbij brandt. Het gaat vlugger, wanneer je af en toe in het teiltje opnieuw koud water doet (maar dan wel er eerst de pan even uithalen!).

Haal de pan uit het water als de soep genoeg is afgekoeld, en zet hem naast de andere op het aanrecht. Doe dan, met de grootste lepel van het lepelrek, de soep van de pan in de zeef, en maal hem er langzaam doorheen. Denk erom, niet te veel scheppen tegelijk! Het laatste restje soep mag je in de zeef gieten.

Roer alles goed door elkaar, als je alle soep gezeefd hebt en doe er een flinke scheut koffieroom in. Proef of je de soep zo lekker vindt - anders mag er meer zout en peper bij en, als je moeder het heeft, paprikapoeder. Breng de soep opnieuw aan de kook, doe hem in een terrine en breng die naar tafel.

Zelf aan het werk

Hier komen ze weer, de werkjes waarmee je prettig bezig kunt zijn: knutselen, een mooie plaat kleuren, een verhaal schrijven, een programma maken en daarna

nog alle mogelijke puzzels oplossen. Eerst komen de kerstversieringen, die je kunt maken met hulp van de aanwijzingen. Veel succes!

Knipwerk

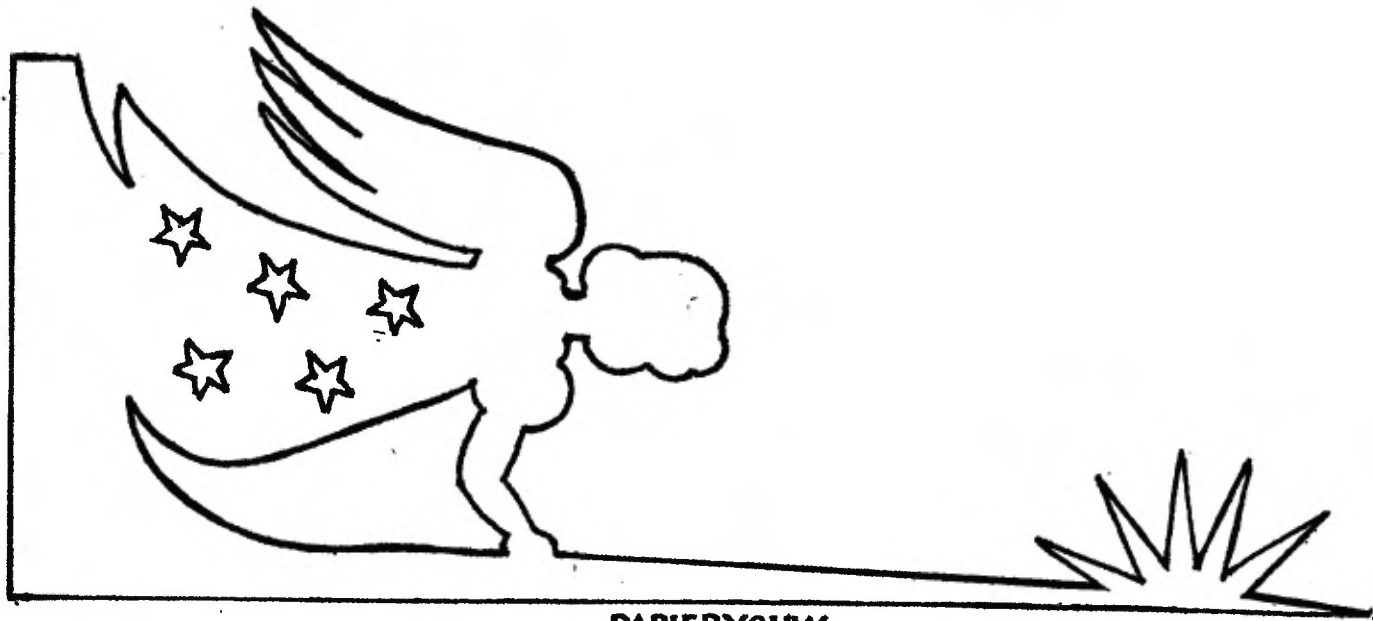
In Kopenhagen ontdekte ik vorige zomer een winkel waar volkskunst uit heel Denemarken wordt verkocht. Het bijzondere van volkskunst is vaak dat zo'n techniek van geslacht op geslacht wordt doorgegeven, zodat de maker onbekend is.

Nu lagen daar allerlei voorbeelden van kerstknipsels die, om snel een flinke hoeveelheid te kunnen krijgen, waren uitgeponst. Wij gaan het nu weer 'echt' doen en proberen ze na te knippen. Als er een moeilijk plekje is, gebruiken we,

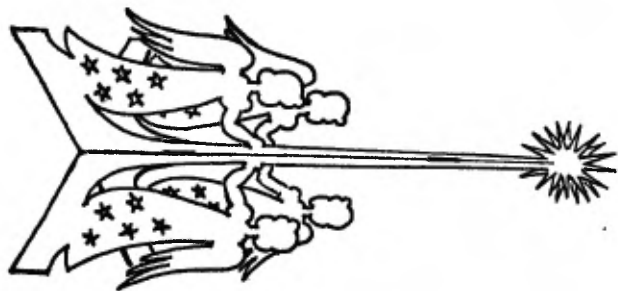
net als vroeger, een scherp mesje! We beginnen met een figuur die in het kerstboek van 1968 stond om uit te zagen. Hieronder vind je dit kerstboompje weer getekend. Je knipt het tweemaal en niet de stammen aan elkaar. Vouw je hem dan in vieren open, dan krijg je een heel aardige taferversiering. Het andere voorbeeld komt uit Denemarken.

Het zijn gezellige cadeautjes voor gezonden en zieken. Probeer het maar eens.

PAPIERYOUW

Wat doen we met flesjes en potjes?

Vraag eens aan je moeder of zij flessen en potjes heeft, want daarmee kun je heel wat gezellige dingen doen.

Je kunt er bijvoorbeeld veel in *opbergen*. Beschilder de deksels van de potjes met een frisse kleur. Het glas kun je ook beschilderen of je plakt er uitgeknipte figuurtjes op. Je huisgenoten kunnen er potloden, kwastjes, spijkers, knikkers of kralen in bewaren.

Heb je mooie flesjes van vruchtensap,

dan leg je die eerst een poosje in warm water om de etiketten eraf te weken. Laat ze goed drogen. Daarna ga je er *kandelaars* van maken. Je beplakt ze met mooie plaatjes, die je uit tijdschriften of folders hebt geknipt, beschildert ze, of versiert ze met crêpe-papier, gekleurd lint of kerstslingers. Staan ze niet stevig genoeg, vul ze dan met zand of water. Nu een kaarsje erin, en ieder heeft aan tafel een eigen lichtje.

Je kunt van flessen ook allerlei *popjes* maken. Omdat armen nogal lastig te vormen zijn, maak je eerst figuurtjes met een schoudermantel, cape of omslagdoek: koningen, herders of bloemenvrouwtjes, om maar iets te noemen.

Allereerst moet je voor hoofden zorgen. Daar zijn allerlei oplossingen voor.

Je neemt een kurk, doet daar watten

overheen, dan een stevig lapje stof of een papiertje, dat je met plakband of een elastiekje om de hals van de fles vastzet. Het hoofd hoeft echt niet altijd roze te zijn. Mensen hebben verschillende huidkleuren.

Heb je geen kurk, neem dan een lang stokje. Daar doe je op dezelfde manier aan de bovenkant een popje watten met

een lapje omheen, of je maakt een kopje van klei, gips, hout of plasticine. Het is het eenvoudigst om ogen, neus en mond van rode, roze en blauwe knopspelden te maken.

Nu nog haar. Je kunt dat kleuren of verven of een gekleurd papiertje boven op het kopje plakken. Dat is het allereenvoudigst. Leuker staat het als je wol of touw gebruikt. Je legt de draadjes

netjes naast elkaar en als er een naaimachine in huis is, dan stik je de draden in het midden vast. Met de hand kun je natuurlijk ook een scheiding krijgen door er voorzichtig met één-op-één-neer een draad door te halen, op de terugweg net andersom; dan zit het ook stevig vast.

Neem je voor meisjes lange draden, dan kun je die fijn vlechten.

En de kleren? Waar maak je die van? Stalen zijn fijn, of oude servetten, handdoeken, jurken of dassen. Je zult verbaasd zijn over het aantal mogelijkheden. Het gaat ook uitstekend met plastic of crêpe-papier. Gewoon papier zal wel gauw scheuren.

Je meet de fles van boven naar beneden en neemt 5 cm extra voor de omslagen. Voor de breedte is het het mooist als je tweemaal de omtrek van de fles neemt, met 2 cm extra voor de naden.

Eerst lijm of naai je het materiaal in de lengte vast.

Dan maak je bovenin een omslag, zo breed dat er een elastiekje door kan. Dat trek je dicht om de hals van de fles. Werk je met papier, dan doe je het elastiekje er aan de buitenkant omheen. Is de 'jurk' te lang, dan sla je de stof aan de benedenkant zo ver naar binnen dat de rok mooi op de grond valt. Dan zie je immers niet dat de benen ontbreken! Of je slaat de zoom naar buiten om en zet hem met een siersteekje vast of met

een gekleurd biesje of zig-zag-bandje. Voor een omslagdoek heb je een langwerpige stukje nodig. Weet je niet hoe lang dat moet zijn, dan probeer je het eerst maar met een stukje vloeiend papier of krant. Je doet de omslagdoek zo over het kopje dat er wat haar te zien blijft. Van voren maak je je doek vast met een knopspeld of een klein veiligheids-speldje, waar je, ter versiering, nog een bloempje of strikje op zet, overgehouden van een feestelijk pakje.

En nu aan de slag! Ik ben nieuwsgierig wie je te voorschijn gaat toveren: Maria, Jozef, de koningen, de herders. Of misschien bloemen- of vissersvrouwtjes, dames of heren. Dat hangt natuurlijk een beetje van je materiaal af. Goed succes! Ik vind het jammer dat ik niet al jullie werkjes te zien krijg, maar misschien sturen sommigen wel een foto van hun kerststalletje of bloemenstalletje. Ja, wie weet of er niet een heel marktplein te voorschijn komt!

J.N.R.-S.

Nog enkele kerstversieringen

Knip van opgespaard zilverpapier of een dikke kwaliteit aluminiumfolie kleine driehoekjes, vierkantjes, rondjes, met een middellijn van 2 tot 3 cm. Rijg deze aan een draad zodat ze boven elkaar komen te liggen. Gebruik er gewoon wit garen voor en een niet te lange naald, bijvoorbeeld een zogenaamde borduur-naald. Als de allerkleinsten meedoen, neem dan een naald met stompe

Een andere mooie versiering: appeltjes van de larix, die er uitzien als kleine dikke denneappeltjes. Laat ze goed drogen en verzilver of verguld ze daarna. Wind heel dunne en buigzaam ijzerdraad om de basis en laat er een sliert

Heel mooi zijn ook de vier- of meerpuntige sterren van doorzichtig papier.

Je kunt ze in verschillende grootten maken.

Knip ze eerst van dun karton of hard papier en knip daarna het middelste gedeelte er weer uit zodat alleen een smalle rand overblijft.

punt. De stukjes moeten goed aansluiten. Ga door tot je een lengte van 5 tot 8 cm hebt. Knoop de rijgdraad dan tot een lus.

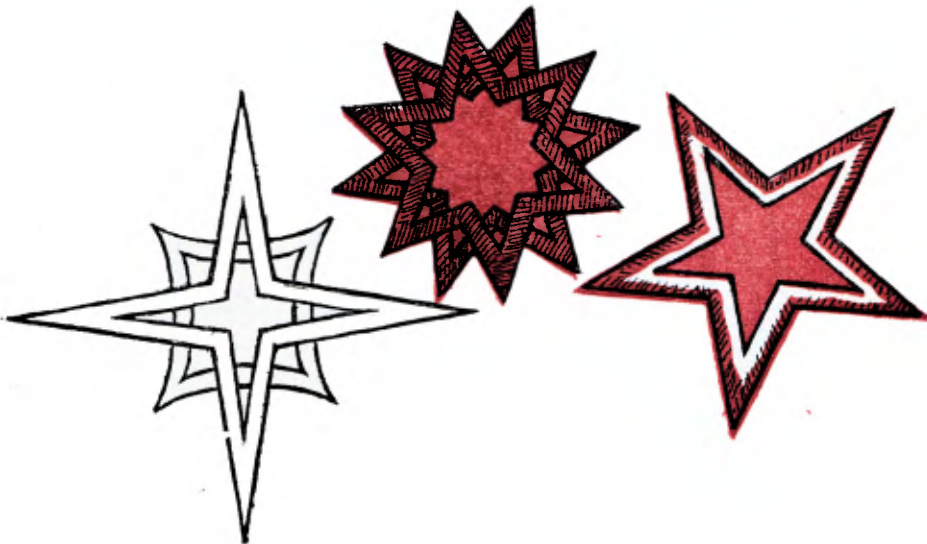
Je krijgt weer een ander effect als je alleen driehoekjes of alleen vierkantjes neemt en zorgt dat de punten steeds afwisselen.

Deze hangers staan mooi in de kerstboom.

van 12 cm lengte aan hangen. Hierdoor kunnen de appeltjes gemakkelijk aan de kerstboom worden vastgemaakt, direct op de takken of tegen de stam aan. Het geeft afwisseling naast de hangende kerstballen en figuren.

Knip daarna in dezelfde vorm, maar iets groter, gekleurd doorzichtig papier uit en plak dit om de sterren heen. In de kerstboom met lichtjes geven ze een aardig effect. Maar deze sterren staan vooral aardig als ze (met een doorzichtig plakbandje) tegen het raam worden bevestigd.

H.K.B.

De vlucht naar Egypte

In dit boek vind je een losse bijlage: een fijne tekening, die je kunt kleuren. Je mag daar alles voor gebruiken wat je

mooi vindt: krijt, kleurpotlood, pastel of waterverf. Ik denk dat het een prachtige plaat gaat worden.

Tweede opgave

Hoe geef ik een feestje in de vakantie?

In de kerstvakantie mag je wat vriendjes en vriendinnetjes uitnodigen. Ze komen de hele middag - er moet dus een programma zijn, zodat ze zich niet vervelen en het ook geen rommel-middag wordt. Je moet daarom alles van tevoren goed bedenken. Wat zullen we met elkaar gaan doen? Wat krijgen de gasten te eten en

te drinken, en wanneer? Wat moet er van tevoren worden klaargemaakt? Zo zijn er nog veel meer vragen. Schrijf eens op hoe je het zou doen. Wanneer er bijzonder originele ideeën bij zijn, kunnen die misschien in ons volgende kerstboek worden opgenomen. Dan hebben anderen er ook nog wat aan!

Derde opgave. Woorden invullen

Nog net op tijd

In het volgende verhaaltje zijn hele woorden weggelaten; die moeten jullie er weer in zetten. Je ziet dat er steeds cijfers tussen haakjes staan. Dat cijfer geeft aan hoeveel letters het weggelaten woord heeft. Schrijf nu het hele verhaaltje op zoals het moet zijn en zet onder de gevonden woorden een streep. (Ij is één letter).

Het was midden (8) en het had flink (9). Op een (12) gingen twee (8) met hun vader een fijne (9) maken door het winterse (3). Het was (8) weer, want de (3) scheen en de (5) was (5). De (6) kraakte onder hun (6). Ze liepen met zijn (6) druk te (6) over het (10) dat nu gauw zou (5).

Opeens (4) Hans: „Vader! Kijk daar (4)!” Op de fel-(5) sneeuw was een donkere (4) te zien; het leek wel of die een beetje (6). „We zullen even (5)”, zei vader.

Toen ze (9) kwamen, zagen ze het. Het was een (5). Het arme (4) trok nog wat met zijn (8), maar (6) zat het heel stil.

„Hij is er niet (4) aan toe”, zei vader. „Hij (5) haast niet meer.”

„Ik ga hem een beetje (6), want hij heeft het natuurlijk (4)”, zei Marijke. Ze (5) zich en (5) de merel op. Hij bleef (4) op

haar (4) zitten.

„Die hou je toch niet in (5)”, zei Hans.

„Hij is al bijna (4)”.

„Maar hij (5) toch nog”, zei Marijke. Ze hield de koude merel in haar (4) handen en (6) erop, steeds (4).

„Zullen we maar niet (5) gaan?” vroeg vader. „Hoe (6) we thuis zijn, hoe (5).”

„Hè ja”, zei (6). Maar (4) vond het echt (9). „Nou moeten we om die (5) onze fijne (9) afbreken”, (8) hij.

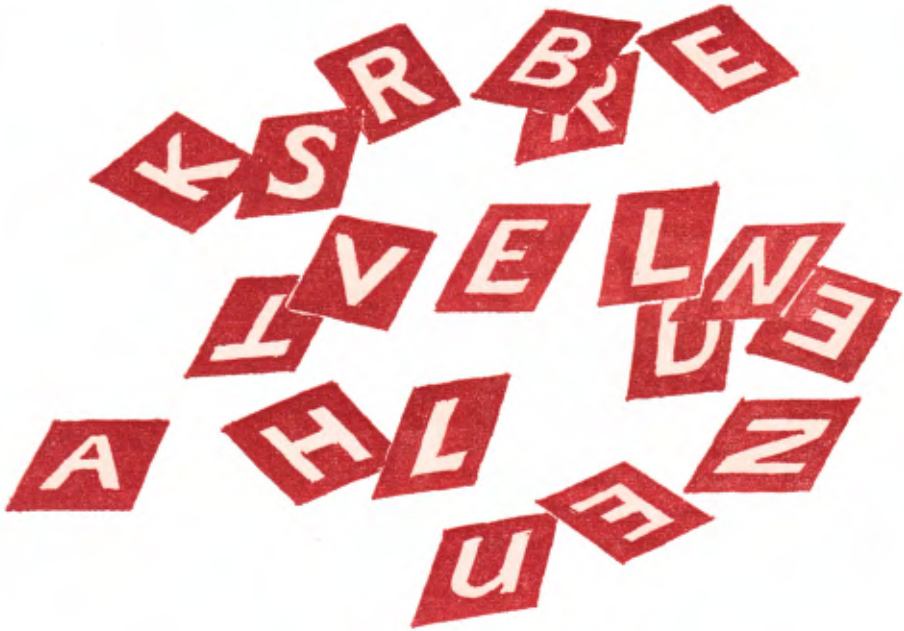
Maar vader ging een (12) vertellen en dat bracht Hans weer in een goede (8). Zo (6) ze (5), veel (7) dan ze (7) hadden. Marijke kreeg het dadelijk (4). Want het (4) nog niet mee een (5) (5) te verplegen. Hij (5) een plaatsje in haar (8). Met veel (6) voerde ze hem telkens op een (8) kleine (7) geweekt (5) en heel fijn maakte (7) appel. Het (8) was te (4) om zelf te (4) of te (7). Maar na een (4) dagen dronk hij opeens (4) en heel gauw daarna begon hij ook zelf te (4). En toen het (8) was, scharrelde hij (6) in de (5) rond.

„Dat is Marijkes mooiste (11)”, zei moeder. „Ze heeft het (5) van dat (8) gered.” Op (12), toen de (6) weg was, liet (6) de (5) vrij. Maar als het (5) werd zagen ze hem altijd achter het keukenraam (6), alsof hij (5) om (13) te worden!

Kerstverhalenbundel

Schrijf iedere letter van dit woord op een kartonnetje en probeer dan eens hoeveel

verschillende woordjes je kunt leggen. Dat zijn er heel wat!

Vijfde opgave. Foutenplaat
(zie hiernaast)

Kan dat?

„Mag ik een muur van mijn kamer beschilderen?” vroeg Tom.

„Nou . . .” zei moeder, „een héle muur . . .”

„Ik zal 't heel mooi doen,” verzekerde Tom. „Er komen ook allemaal dieren op, dieren die in Afrika leven.”

„Vooruit dan maar,” zei moeder. „Ik kom kijken als het klaar is.”

Toen ging Tom aan de slag. En 't werd werkelijk prachtig.

Maar toen Toms zusje Annelies een paar uur later in de kamer kwam, keek ze

wel vreemd op. Kwamen àl die dieren echt in Afrika voor? Ze dacht van niet. En er waren nog meer dingen fout op Toms schilderij.

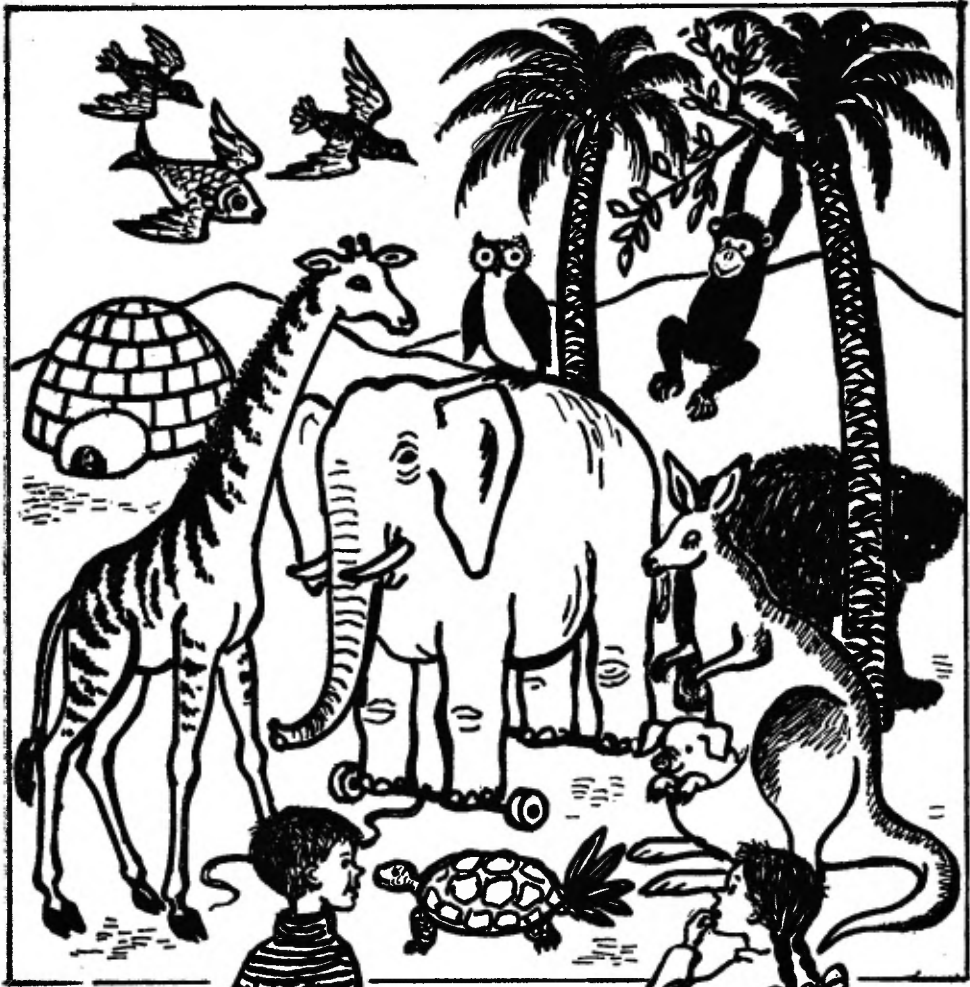
„Hoe vind je 't?” vroeg Tom. Het leek wel of hij stilletjes lachte.

„Tja . . .” zei Annelies, „ik vind het zo gek, dat . . .”

En toen noemde ze tien dingen op die ze vreemd vond.

Kun jij die tien dingen ook vinden?

Schrijf er in ieder geval zo veel mogelijk op.

Twée lange zinnen

Opgave a (voor de jongsten)

De 'lange zin', die we ook dit jaar weer willen opnemen, is het begin van een bekend kerstlied. Hij heeft 36 letters, die alle gebruikt worden in de verschillende woorden die erin voorkomen - soms meer dan één maal. Schrijf de getallen 1 tot 36 ruim en duidelijk naast elkaar op papier. Je probeert dan de gevraagde woorden te bedenken en daarna zet je elke letter onder zijn eigen getal. Vergeet niet de gevonden woorden in te zenden. Hier zijn de gegevens:

5 - 10 - 24 - 26 bekende zwemvogel
29 - 16 - 11 - 21 - 5 - 36 eet je in de winter

34 - 16 - 7 - 27 - 35 - 32 huisje van latwerk en groen

22 - 12 - 21 - 18 - 18 - 16 instrument

4 - 15 - 6 naaldboom

33 - 34 - 32 - 31 - 14 - 21 - 27 - 8 zegt de juffrouw op school als je uit het raam kijkt

3 - 2 - 30 - 1 - 29 - 17 het grote licht van de auto doven

20 - 33 - 13 - 9 helper van de herders (een dier)

11 - 2 - 36 - 14 - 10 - 16 - 30 - 18 - 18 - 6 - 3 ander woord voor december

1 - 15 - 32 - 19 - 28 - 23 - 33 - 16 een van de drie koningen

20 - 31 - 25 staat vaak om een tuin

Opgave b (voor de ouderen)

De 'lange zin' voor de ouderen komt ook uit een kerstlied, maar niet uit het eerste couplet. Deze zin heeft 76 letters. Doe hetzelfde als bij opgave a.

24 - 38 - 46 - 68 - 25 - 12 - 44 - 16 - 37 stad, twee uur lopen van Jeruzalem

9 - 14 - 49 - 63 - 17 - 32 rijk van de tien stammen

7 - 67 - 44 - 31 - 41 - 53 woldragend zoogdier

8-16-55-71-33-3 ander woord voor aarde

19 - 58 - 61 verstandig

15 - 31 - 62 - 26 - 32 - 70 - 20 - 30 deden de discipelen Jezus

74 - 4 - 49 - 28 - 66 vrouwennaam

6 - 55 - 60 - 35 voederbak

23 - 43 - 52 - 13 beroemdheid

40 - 1 - 21 - 57 - 75 - 13 iets buitengewoons

72 - 47 - 74 - 45 - 33 - 29 - 42 'schepen der woestijn'

50 - 1 - 76 - 73 - 55 iemand die het leven van een mens kan redden

51 - 64 - 34 - 27 - 18 - 40 in kristalvorm bevroren waterdamp

3 - 54 - 70 tijdsverloop tussen zonsopgang en zonsondergang

36 - 5 - 11 - 59 - 69 - 48 - 56 - 2 een begin nemen

22 - 7 - 24 - 4 - 66 - 10 hierop vind je veel mensen en kinderen in de winter

39 - 41 - 53 - 73 - 25 - 71 - 36 - 65 Franse keizer

Zevende opgave. De verhalenplaat

Vorbereidingen voor het Kerstfeest

Bovenstaande plaat laat wel duidelijk zien wat deze kinderen van plan zijn. En waar ze het samen over hebben. Be-

kijk de tekening eens heel goed en probeer er dan een mooi verhaal bij te schrijven. Ik ben er nieuwsgierig naar!

Waar je aan moet denken

Er doen altijd veel kinderen aan de wedstrijden mee; ook veel nieuwelingen. Daarom vertellen wij hier nog eens waar zij vooral aan moeten denken wanneer ze hun werk inzenden aan *mevrouw D. A. Cramer-Schaap, Dijkhuizerweg 22, Epe (Geld.)*. Dat je niet te laag moet frankeren, of dat je niet de postzegels helemáál mag vergeten, spreekt vanzelf; dit komt ook maar weinig voor. Soms komt er een inzending zonder postzegels. Die is dus met strafport belast. We kunnen hem niet aannemen. Waar je in ieder geval aan moet denken is: duidelijk te vermelden hoe je heet, waar je woont, hoe oud je bent en of je een jongen of een meisje bent, want dat kun je aan de naam niet altijd zien. Vooral je adres is belangrijk. Ik zeg dit met het oog op het boek, dat je misschien zult winnen. Het is jammer dat er ieder jaar zo'n paar ongelukkigen zijn, die een prijs hebben verdiend, maar vergaten om op te geven waar ze wonen.

Dat je je best moet doen spreekt ook vanzelf en dat doen jullie meestal ook.

Kom je toch niet voor een prijs in aanmerking - er zijn nu eenmaal véél meer inzenders dan prijzen - wees dan niet al te teleurgesteld; allicht krijg je er de volgende keer een. Ik probeer zelfs daar rekening mee te houden.

De kleurplaten zijn soms bijzonder mooi. Wil je die plaat graag terughebben, sluit dan een losse postzegel voor de terugzending in. De plaat komt als drukwerk terug. Willen in één gezin meerdere kinderen de plaat kleuren en inzenden, vraag dan aan *uitgeverij Ploegsma, Keizersgracht 616, Amsterdam-C* zoveel extra-platen aan als je nodig hebt. Dan zal er voor gezorgd worden.

De laatste jaren doen meermalen hele schoolklassen mee. Dat zijn meestal erg aardige inzendingen. Hoe meer kinderen meedoen, hoe leuker ik het vind. Ziezo, dat is dan wel zowat het voornaamste.

De kleintjes, voor wie de opgaven soms te moeilijk zijn, hoeven alleen maar de kleurplaat te kleuren, maar dan ook heel mooi. Ook is het niet erg wanneer oudere kinderen uit tijdgebrek eens een opgave laten liggen wanneer ze die erg moeilijk vinden, maar regel en het prettigst is toch wanneer je al het werk doet.

En nu: veel succes met alles!

D. A. Cramer-Schaap

Meer boeken voor Kerstmis

Hieronder vindt u nog een aantal uitgaven die welkom zijn bij de kerstviering in elk gezin en op de zondagsscholen.

Bundels kerstverhalen voor de jeugd

Het kerstboek voor de jeugd *D. A. Cramer-Schaap* f 5.90

Voor Kerstmis deze kant uit *Ruth Sawyer* f 6.90

Bijbelse verhalen voor jonge kinderen

D. A. Cramer-Schaap

illustraties in vele kleuren van Ali Evers

voor kinderen van 4 tot 8 jaar

10e druk, herzien en uitgebreid

gebonden f 11.35

In dit boek is een rasechte vertelster aan het woord, die kinderen ongemeen weet te boeien. De eenvoudige bewoordingen brengen, tezamen met de kostelijke tekeningen, de wereld van de bijbel geheel tot leven. Een echt gezinsboek!

Kinderen van één Vader

Een liederenbundel voor gezin en school,

verteluur, zondagsschool en clubwerk -

geheel vernieuwde uitgave - 4e druk

illustraties van Laura Gerding

gebonden f 18.65

Deze bekende liederenbundel bleef aanhoudend in de belangstelling. Toch bleek modernisering dringend nodig te zijn. Dit is nu gebeurd, en grondig. De meeste liederen zijn vervangen door meer eigentijdse. En het gehele illustratiewerk werd vernieuwd door Laura Gerding.

Omdat het kind, dat meestal veel van zingen houdt, het ook fijn vindt mee te werken door een eenvoudig instrument te bespelen, was het bovendien gewenst meer mogelijkheden op het gebied van begeleiden te bieden.

Behalve de pianozetting, die nu gemakkelijk speelbaar is, staat bij een aantal liederen een begeleiding voor blokfluit, gitaar, slaginstrumenten, of een combinatie daarvan.

Er zijn liederen voor 5-7 jarigen, 8- en 9-jarigen en ouderen.

Bij de indeling in rubrieken werd rekening gehouden met de godsdienstige groei van het kind.

Ploegsma-uitgaven

In de boekhandel verkrijgbaar

Prijzen vrijblijvend

